

**ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ. ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ
ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ “ΚΡΗΤΗ”.**

ΜΠΙΤΙΡΙΝΗ ΜΑΡΙΝΑ dI 12422

ΚΟΝΤΖΕΔΑΚΗ ΑΘΗΝΑ dI 12578

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2020

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να προβάλει την διαχρονική δυναμική του κλάδου του τουρισμού της Κρήτης και την επίδραση του τόσο στην οικονομία του νησιού όσο και ευρύτερα της χώρας.

Για την επίτευξη του ερευνητικού σκοπού η εργασία βασίζεται σε βιβλιογραφική ανασκόπηση και σε δευτερογενείς πηγές (π.χ. εφημερίδες, βιβλία, άρθρα στο Internet και δημοσιευμένες εργασίες).

Πιο συγκεκριμένα παρουσιάζονται και αναλύονται με στατιστικές μεθόδους τα αριθμητικά στοιχεία του τουρισμού της Κρήτης για την περίοδο 2013 έως 2017 τα οποία συγκρίνονται με τα αντίστοιχα στοιχεία της Ελλάδας.

Τέλος, βάση των αποτελεσμάτων της διαδικασίας που ακολουθήθηκε προκύπτει το συμπέρασμα ότι ο τουρισμός αποτελεί βασικό πυλώνα της οικονομίας του νησιού της Κρήτης, επηρεάζει άμεσα την τοπική κοινωνία και έχει ιδιαίτερα σημαντική επιρροή στον σχηματισμό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος του νησιού.

ABSTRACT

This essay aims to highlight the overtime dynamics of the tourism industry in Crete and its impact on the regional economy, as well as on national scale.

For this purpose, the methodology of the research is based on a literature review as well as on secondary sources (such as newspapers, books, web articles and published essays).

More specifically, quantitative data of tourism in Crete are presented and statistically analyzed for a period from 2013 to 2017, which are then compared to corresponding data on national scale.

In conclusion, according to the outcomes of the procedure, tourism is featured as a prominent pillar of the island economy, exhibiting direct effects on local society and important influence on the formation of Gross Domestic Product (GDP) of the island of Crete.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	1
ABSTRACT	2
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	3
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο - ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ	9
1.1 Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.	9
1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΛΗΞΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ.....	10
1.3 ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ.....	11
1.3.1 ΗΡΑΚΛΕΙΟ.....	11
1.3.2 ΧΑΝΙΑ	12
1.3.3 ΡΕΘΥΜΝΟ	12
1.3.4 ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ.....	12
1.4 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	13
1.4.1 ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	13
1.4.2 ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ	15
1.5 SWOT ANALYSIS ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο - ΜΕΓΕΘΗ ΠΟΥ ΣΥΜΒΟΛΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ ΜΕ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2013 – 2017.....	19
2.1 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ 2013 – 2017.....	19
2.1.1 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΚΡΗΤΗΣ	19
2.1.2 ΛΟΙΠΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ.....	30
2.2 Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2013 ΕΩΣ 2017.	37
2.3 ΑΦΙΞΕΙΣ ΕΠΙΒΑΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΩΝ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ 2013- 2017.....	41
2.4 ΑΦΙΞΕΙΣ ΕΠΙΒΑΤΩΝ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ ΣΤΑ ΛΙΜΑΝΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο – Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΑΜΕΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ ΣΤΟ ΑΕΠ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	56
.....	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο - ΘΕΣΕΙΣ ΦΟΡΕΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ.....	61
4.1 ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ	61
4.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΚΡΗΤΗΣ.....	63
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	68
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	71

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1.	Κύρια και μη κύρια ξενοδ/κα καταλύματα Ν.Ηρακλείου.....	19
Πίνακας 2.	Στοιχεία διανυκτερεύσεων και πληρότητας σε ξενοδοχειακά καταλύματα του Νομού Ηρακλείου, 2013-2017.....	20
Πίνακας 3.	Κύρια και μη κύρια ξενοδ/κα καταλύματα Ν.Χανίων	21
Πίνακας 4.	Στοιχεία διανυκτερεύσεων και πληρότητας σε ξενοδοχειακά καταλύματα του Νομού Χανίων, 2013-2017	23
Πίνακας 5.	Κύρια και μη κύρια ξενοδ. καταλύματα Ν.Ρεθύμνου	23
Πίνακας 6.	Στοιχεία διανυκτερεύσεων και πληρότητας σε ξενοδοχειακά καταλύματα του Νομού Ρεθύμνου, 2013-2017.....	24
Πίνακας 7.	Κύρια και μη κύρια ξενοδ/κα καταλύματα Ν.Λασιθίου	25
Πίνακας 8.	Στοιχεία διανυκτερεύσεων και πληρότητας σε ξενοδοχειακά καταλύματα του Λασιθίου, 2013-2017	27
Πίνακας 9.	Κύρια και μη κύρια ξενοδ/κα. καταλύματα Κρήτης	27
Πίνακας 10.	: Στοιχεία διανυκτερεύσεων και πληρότητας σε ξενοδοχειακά καταλύματα της Κρήτης, 2013-2017.....	29
Πίνακας 11.	Τουριστικά Γραφεία και επιχ/σεις εκμίσθωσης Ι.Χ. Αυτοκ/των και ΤΕΟΜ Ν. Ηράκλειου	30
Πίνακας 12.	Τουριστικά Γραφεία και επιχ/σεις εκμίσθωσης Ι.Χ. Αυτοκ/των και ΤΕΟΜ Ν.Χανίων	31
Πίνακας 13.	Τουριστικά Γραφεία και επιχ/σεις εκμίσθωσης Ι.Χ. Αυτοκ/των και ΤΕΟΜ Ν.Ρεθύμνου	33
Πίνακας 14.	Τουριστικά Γραφεία και επιχ/σεις εκμίσθωσης Ι.Χ. Αυτοκ/των και ΤΕΟΜ Ν.Λασιθίου	34
Πίνακας 15.	Τουριστικά Γραφεία και επιχ/σεις εκμίσθωσης Ι.Χ. Αυτοκ/των και ΤΕΟΜ Κρήτης	36
Πίνακας 16.	Αριθμός εργαζομένων στον κλάδο του τουρισμού στην Κρήτη.....	38
Πίνακας 17.	Σύνολο απασχολούμενων στον τουρισμό στην Ελλάδα και σύγκριση με την Κρήτη	40
Πίνακας 18.	Αριθμός αφίξεων επιβατών εξωτερικού Αεροδρομίου Ηρακλείου	41
Πίνακας 19.	Αριθμός αφίξεων επιβατών εξωτερικού Αεροδρομίου Χανίων.....	43
Πίνακας 20.	Αριθμός αφίξεων επιβατών εξωτερικού Αεροδρομίου Σητείας	44
Πίνακας 21.	Αριθμός συνολικών αφίξεων επιβατών εξωτερικού Αεροδρομίων Κρήτης	46
Πίνακας 22.	Αριθμός αφίξεων επιβατών Κρουαζιέρας στο Λιμάνι Ηρακλείου	48
Πίνακας 23.	Αριθμός αφίξεων επιβατών Κρουαζιέρας στο Λιμάνι Χανίων	49
Πίνακας 24.	Αριθμός αφίξεων επιβατών Κρουαζιέρας στο Λιμάνι Αγίου Νικολάου	51
Πίνακας 25.	Αριθμός αφίξεων επιβατών Κρουαζιέρας στο Λιμάνι Ρεθύμνου.....	52
Πίνακας 26.	Αριθμός αφίξεων επιβατών Κρουαζιέρας στα Λιμάνια της Κρήτης.....	54
Πίνακας 27.	Τουριστική δαπάνη και ΑΕΠ της Ελλάδας και της Κρήτης	56
Πίνακας 28.	Ποσοστό συμμετοχής τουριστικής δαπάνης στο ΑΕΠ της Κρήτης και στο ΑΕΠ τη Ελλάδας ανά έτος	58

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1.	Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή Ξενοδ/κών Καταλυματων Ν.Ηρακλείου	19
Διάγραμμα 2.	Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή ξενοδ/κων Καταλυμάτων Ν.Χανίων	22
Διάγραμμα 3.	Ετήσια Ποσοστιαία μεταβολή ξενοδ/κων Καταλυμάτων Ν.Ρεθύμνου	24
Διάγραμμα 4.	Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή ξενοδ/κων Καταλυμάτων Ν.Λασιθίου	26
Διάγραμμα 5.	Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή ξενοδ/κων Καταλυμάτων Κρήτης	28
Διάγραμμα 6.	Ετήσια Ποσοστιαία μεταβολή σε επιχ/σεις εκμίσθωσης Ι.Χ. αυτοκ/των & ΤΕΟΜ Ν.Ηρακλείου	30
Διάγραμμα 7.	Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή στα τουριστικά γραφεία Ν. Ηρακλείου	30
Διάγραμμα 8.	Ετήσια Ποσοστιαία μεταβολή στα τουριστικά γραφεία Ν.Χανίων.....	32
Διάγραμμα 9.	Ετήσια Ποσοστιαία μεταβολή σε επιχ/σεις εκμίσθωσης Ι.Χ. αυτοκ/των & ΤΕΟΜ Ν.Χανίων	32
Διάγραμμα 10.	Ποσοστιαία μεταβολή στα τουριστικά γραφεία Ν.Ρεθύμνου	33
Διάγραμμα 11.	Ποσοστιαία μεταβολή σε επιχ/σεις εκμίσθωσης Ι.Χ. αυτοκ/των & ΤΕΟΜ Ν.Ρεθύμνου	33
Διάγραμμα 12.	Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή στα τουριστικά γραφεία Ν.Λασιθίου	35
Διάγραμμα 13.	Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή σε επιχ/σεις εκμίσθωσης Ι.Χ. αυτοκ/των & ΤΕΟΜ Ν.Λασιθίου	35
Διάγραμμα 14.	Ετήσια Ποσοστιαία μεταβολή σε επιχ/σεις εκμίσθωσης Ι.Χ. αυτοκ/των & ΤΕΟΜ στην Κρήτη	36
Διάγραμμα 15.	Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή στα τουριστικά γραφεία της Κρήτης	36
Διάγραμμα 16.	Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή τουριστικής απασχόλησης.....	39
Διάγραμμα 17.	Ποσοστό απασχολούμενων αποκλειστικά στον κλάδο του τουρισμού στην Κρήτη ..	39
Διάγραμμα 18.	Ποσοστό συμμετοχής της Κρήτης στην απασχόληση του τουρισμού της Ελλάδας ...	41
Διάγραμμα 19.	Ετήσια Ποσοστιαία μεταβολή ανά έτος στον αριθμό αφίξεων Αεροδρομίου Ηρακλείου	42
Διάγραμμα 20.	Ποσοστό συμμετοχής Αεροδρ. Ηρακλείου στις Συν.αφίξεις της Ελλάδας	42
Διάγραμμα 21.	Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή / έτος στον αριθμό αφίξεων Αεροδρομίου Χανίων ...	43
Διάγραμμα 22.	Ποσοστό συμμετοχής Αεροδρ. Χανίων στις Συν.αφίξεις της Ελλάδας	43
Διάγραμμα 23.	Ετήσια Ποσοστιαία μεταβολή / έτος στον αριθμό αφίξεων Αεροδρομίου Σητείας...	45
Διάγραμμα 24.	Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή ανα έτος στον αριθμό αφίξεων Αεροδρομίων στην Κρήτη	46
Διάγραμμα 25.	Ποσοστό συμμετοχής Αεροδρ . Κρήτης στις Συν. αφίξεις της Ελλάδας	46
Διάγραμμα 27.	Ποσοστό συμμετοχής αφίξεων Κρουαζιέρας Ηρακλείου στις Συν.αφίξεις της Ελλάδας	48
Διάγραμμα 26.	Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή ανά έτος στον αριθμό αφίξεων Κρουαζιέρας Ηρακλείου	48
Διάγραμμα 28.	Ποσοστό συμμετοχής αφίξεων Κρουαζιέρας Χανίων στις Συν.αφίξεις της Ελλάδας .	50
Διάγραμμα 29.	Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή ανα έτος στον αριθμό αφίξεων Κρουαζιέρας Χανίων	50
Διάγραμμα 30.	Ποσοστό συμμετοχής αφίξεων Κρουαζιέρας Αγίου Νικολάου στις Συν. αφίξεις της Ελλάδας	51
Διάγραμμα 31.	Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή ανα έτος στον αριθμό αφίξεων Κρουαζιέρας Αγίου Νικολάου	51
Διάγραμμα 33.	Ποσοστό συμμετοχής αφίξεων Κρουαζιέρας Ρεθύμνου στις Συν.αφίξεις της Ελλάδας	53
Διάγραμμα 32.	Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή ανα έτος στον αριθμό αφίξεων Κρουαζιέρας Ρεθύμνου	53
Διάγραμμα 34.	Ποσοστό συμμετοχής αφίξεων Κρουαζιέρας Κρητης στις Συν.αφίξεις της Ελλάδας .	54

Διάγραμμα 35.	Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή ανα έτος στον αριθμό αφίξεων Κρουαζιέρας στην Κρήτη	54
Διάγραμμα 36.	Απεικόνιση δεδομένων ΑΕΠ Κρήτης , ΑΕΠ Ελλάδας και Τουριστικής δαπάνης στην Κρήτη και Συνολικά στην Ελλάδα	57

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας και συμβάλει σημαντικά στην αύξηση των εσόδων και στην καταπολέμηση της ανεργίας. Λόγω του ότι ο τουριστικός κλάδος αποτελεί ένα συνδυασμό δραστηριοτήτων και υπηρεσιών έχει σημαντική επιρροή και ωφελεί με την ανάπτυξη του και άλλους κλάδους της οικονομίας ακόμα και αν δεν σχετίζονται άμεσα με αυτόν. Παράλληλα ο τουρισμός ως ένα κοινωνικοοικονομικό φαινόμενο επηρεάζει άμεσα τόσο την κοινωνία όσο και το περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσεται.

Στην παρούσα εργασία βασικός μας στόχος είναι να κατανοήσουμε την επιρροή του τουρισμού στην οικονομία και να αναλύσουμε με αριθμητικά στοιχεία την εξέλιξη του εισερχόμενου τουρισμού στην Κρήτη και κατ' επέκταση την επίδραση του στα γενικά σύνολα της χώρας με χρονοδιάγραμμα πέντε ετών από το έτος 2013 έως 2017. Η παραπάνω ανάλυση θα μας βοηθήσει να καταλήξουμε στο συμπέρασμα σχετικά με την συμβολή του τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη της Κρήτης.

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας μας παρουσιάζονται εισαγωγικές έννοιες για τον τουρισμό και γίνεται μία ιστορική αναδρομή σχετικά με την εξέλιξη της οικονομίας της Κρήτης. Ακόμη αναδεικνύονται τα βασικά χαρακτηριστικά κάθε νομού της Κρήτης, καταγράφονται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που επιφέρει ο τουρισμός και παρουσιάζεται μια swot analysis με τις ευκαιρίες, τις απειλές, τις αδυναμίες και τις δυνατότητες του τουρισμού του νησιού.

Στο δεύτερο κεφάλαιο απεικονίζονται με πίνακες τα αριθμητικά δεδομένα που συμβολίζουν την εξέλιξη του τουρισμού για τα έτη 2013 έως 2017. Με την χρήση στατιστικών μεθόδων γίνεται ανάλυση των παραπάνω δεδομένων από έτος σε έτος και τα αποτελέσματα συγκρίνονται με τα αντίστοιχα δεδομένα του γενικού συνόλου όλης της χώρας.

Στο τρίτο κεφάλαιο καταγράφεται η άμεση τουριστική δαπάνη και παρουσιάζεται το ποσοστό συμμετοχής της στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της Κρήτης και της Ελλάδας.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παραθέτουμε απόψεις και προτάσεις φορέων του τουρισμού της Κρήτης σχετικά με την βελτίωση του κλάδου και το μέλλον του τουρισμού στο νησί.

Τέλος, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα στα οποία καταλήξαμε και οι βιβλιογραφικές πηγές οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν για την εργασία μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο - ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

1.1 Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

Σύμφωνα με τον C.Kaspar ο τουρισμός επηρεάζεται και αλληλοεπιδρά με ανώτερα συστήματα, δηλαδή, αλληλεξαρτάται από το οικονομικό, το κοινωνικό, το τεχνολογικό και το πολιτικό περιβάλλον εντός του οποίου δραστηριοποιείται. Γενικότερα, ο τουρισμός αποτελεί ένα ανοικτό σύστημα το οποίο ως φαινόμενο παρουσιάζει ιδιαίτερη δυσκολία στην ερμηνευση και κατανόηση του, λόγω της πολυσύνθετης φύσης του αλλά και λόγω της δυσκολίας που παρουσιάζουν οι μέθοδοι μέτρησης του.

Παρόλα αυτά η συνειδητοποίηση της πραγματικής εμβέλειας και επίδρασης του τουρισμού τόσο σε οικονομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο, ώθησε πολλούς επιστήμονες στην προσπάθεια εύρεσης ενός κατάλληλου και ακριβέστερου ορισμού.

Το 1942 οι W.Hunziker και K.Kraff ορίζουν ότι «Ο τουρισμός είναι το σύνολο των σχέσεων και των γεγονότων που δημιουργούνται κατά τη διάρκεια της μετακίνησης και της παραμονής των ατόμων εκτός του τόπου της συνήθους κατοικίας τους, υπό τον περιορισμό ότι τόσο η μετακίνηση όσο και η παραμονή δεν έχουν ως κίνητρο την άσκηση οποιασδήποτε κερδοσκοπικής δραστηριότητας».

Ένας όμως από τους πιο ακριβής και περιγραφικούς ορισμούς, που επιτυγχάνει να καλύψει το ευρύ φάσμα δραστηριότητας του τουρισμού και να ερμηνεύσει εύχρηστα την πολυπλοκότητα του οικονομικού φαινομένου, είναι εκείνος του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (ΠΟΤ) (1978).

Σύμφωνα λοιπόν με τον ΠΟΤ, «Ο τουρισμός περιλαμβάνει τις δραστηριότητες των ανθρώπων που ταξιδεύουν και διαμένουν σε προορισμούς και περιοχές άλλες εκτός από αυτές που αποτελούν το συνηθισμένο περιβάλλον τους (π.χ. τον τόπο της μόνιμης κατοικίας τους) και για χρονικό διάστημα που δεν ξεπερνά τον έναν χρόνο, με σκοπό την αναψυχή, αποστολές και συναντήσεις κάθε είδους, επαγγελματικά ταξίδια κ.ά..»

1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΛΗΞΗ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

Η περίοδος της τουρκοκρατίας στην Κρήτη διήρκησε από το 1669 έως το 1989 όπου και έφυγε ο τελευταίος Τούρκος στρατιώτης από το νησί. Κατά την περίοδο της αυτονομίας της Κρήτης, οι οικονομικές συνθήκες στην Κρητική Πολιτεία ήταν δύσκολες, η οικονομία στηριζόταν κατά κύριο λόγο στον γεωργικό τομέα και την κτηνοτροφία. Τα εδάφη του νησιού ήταν εύφορα, καθώς κυριαρχούσε η παραγωγή ελιάς και αμπελοκαλλιέργειας, για το λόγο αυτό ο μεγαλύτερος πληθυσμός κατοικούσε στην ύπαιθρο για να μπορεί να καλύψει τις απαραίτητες ανάγκες καθώς απασχολούνταν με τον πρωτογενή τομέα. Κατά την χρονική περίοδο 1900-1901 η ζωή των κατοίκων έγινε δυσκολότερη λόγω της μειωμένης γεωργικής παραγωγικής δραστηριότητας εξαιτίας διάφορων εξωτερικών παραγόντων και έλλειψης υποδομών. Η Κρητική Κυβέρνηση αποφάσισε να αναθέσει σε ξένους μελετητές την δημιουργία σχεδίων για λιμάνια και υποδομές που θα βοηθούσαν στην ανάπτυξη της οικονομίας και του εμπορίου.

Οι δύσκολες αυτές συνθήκες διήρκησαν μέχρι το 1905 όπου η οικονομία άρχισε να έχει ανοδική πορεία καθώς ξεκίνησαν οι εξαγωγές ελαιόλαδου οι οποίες υπερτερούσαν από ότι τις εισαγωγές των προϊόντων και με αυτό τον τρόπο η οικονομία της Κρητικής Πολιτείας άρχισε να παίρνει μία «ανάσα».

Κατά την περίοδο της ένωσης της Κρητικής Πολιτείας με την υπόλοιπη Ελλάδα (1914) ο Ελευθέριος Βενιζέλος έδωσε ιδιαίτερη βάση στην ανάπτυξη του αγροτικού κλάδου και τις γεωργικές υποδομές όπου αποτέλεσαν σημαντικό παράγοντα για την ανάπτυξη της γεωργίας και κατ' επέκταση της οικονομίας.

Μέχρι την δεκαετία του 1950 ο διεθνής τουρισμός συγκεντρωνόταν κατά πλειοψηφία σε 3 χώρες την Αυστρία, την Ιταλία και την Ελβετία. Ο κλάδος του τουρισμού εξελίχθηκε κατά την δεκαετία του 1960 σε πολλές χώρες. Η Ελλάδα ήταν μία χώρα από αυτές. Εκείνη την περίοδο η χώρα έδωσε βάση στον τομέα του τουρισμού. Έτσι, από την δεκαετία του '60 πολλά μέρη στην Ελλάδα τα οποία παρουσίαζαν ιδιαίτερα φυσικά τοπία, ευνοϊκά για την προσέλκυση τουριστών δημιούργησαν τις πρώτες υποδομές μεταφορών, ξενοδοχειακές μονάδες και τουριστικά καταλύματα για την

υποδοχή και φιλοξενία ξένων επισκεπτών. Ιδιαίτερη βάση δόθηκε στον τουρισμό από την δεκαετία του 2000 και μετά.

Η Ελληνική κυβέρνηση από το 2000 και έπειτα έδωσε έμφαση στον τουρισμό, χορήγησε επιδοτήσεις και προγράμματα αρωγούς για την ανάπτυξη του τουρισμού δίνοντας λιγότερη σημασία στην ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα.

Σήμερα, επικρατεί χαμηλή παραγωγική δραστηριότητα στον πρωτογενή τομέα καθώς, η οικονομία της Κρήτης βασίζεται κατά κύριο λόγο στον τουρισμό. Οι κάτοικοι έφυγαν από την ύπαιθρο και κατοικούν πια στα αστικά κέντρα. Η πλειοψηφία των κατοίκων του νησιού ασχολείται με τον τομέα του τουρισμού καθώς αποδίδει περισσότερο. Η Κρήτη αποτελεί πόλο έλξης για τον τουρισμό καθώς συμβάλει η πολιτιστική κληρονομιά, τα μνημεία του νησιού, το ευνοϊκό κλίμα αλλά και τα μοναδικά φυσικά τοπία.

1.3 ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

1.3.1 ΗΡΑΚΛΕΙΟ

Το Ηράκλειο αποτελεί την μεγαλύτερη και πολυπληθέστερη πόλη της Κρήτης πρωτεύουσα του ομώνυμου νομού με 140.730 κατοίκους (απογραφή 2011). Η πόλη διαθέτει ακτοποιοική σύνδεση μέσω του λιμένας Ηρακλείου από και προς Πειραιά καθώς και σε μικρότερα λιμάνια των Κυκλάδων αλλά και των Δωδεκάνησων. Παράλληλα μέσω του κρατικού αερολιμένα “Νίκος Καζαντζάκης” πραγματοποιούνται πτήσεις εσωτερικού και εξωτερικού ενώ ακόμη μέσω των υπεραστικών λεωφορείων του ΚΤΕΛ εκτελούνται δρομολόγια που συνδέουν το Ηράκλειο με το υπόλοιπο νησί. Τα κυριότερα τουριστικά αξιοθέατα όπως το παλάτι της Κνωσού, ο Κούλες το Βενετσιάνικο κάστρο στο λιμάνι αλλά και τα ενετικά τείχη κατά μήκος της πόλης σε συνδυασμό με τις γαλάζιες παραλίες καθιστούν το Ηράκλειο έναν από τους πιο σημαντικούς ταξιδιωτικούς προορισμούς, κερδίζοντας τον τίτλο της ταχύτερα τουριστικά αναπτυσσόμενης περιοχής στην Ευρώπη για το έτος 2017. (Euromonitor,2017)

1.3.2 ΧΑΝΙΑ

Τα Χανιά αποτελούν την πρωτεύουσα του νομού Χανίων και είναι η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη του νησιού με πληθυσμό 108.642 κατοίκους (απογραφή 2011). Διαθέτει το διεθνές αεροδρόμιο «Ιωάννης Δασκαλογιάννης» το οποίο πραγματοποιεί πτήσεις εσωτερικού και εξωτερικού καθώς και το λιμάνι της Σούδας που εξυπηρετεί πλοία της γραμμής και κρουαζιερόπλοια και θεωρείται ένα από τα πιο σπουδαία λιμάνια της μεσογείου λόγω της γεωγραφικής του θέσης. Στα κυριότερα τουριστικά αξιοθέατα των Χανίων βρίσκεται το παλιό ενετικό λιμάνι, το φαράγγι της Θερίσου αλλά και πλήθος μοναδικών παραλιών όπως η παραλία στο Κεδρόδασος και το Ελαφονήσι.

1.3.3 ΡΕΘΥΜΝΟ

Το Ρέθυμνο αποτελεί την πρωτεύουσα του ομώνυμου νομού της Κρήτης και πρόκειται για την 3^η μεγαλύτερη πόλη του νησιού με 34.300 κατοίκους (απογραφή 2011). Η σύνδεση του Ρεθύμνου με τις άλλες πόλεις πραγματοποιείται είτε μέσω των υπεραστικών λεωφορείων του ΚΤΕΛ που συνδέει τον νομό με τους υπόλοιπους νομούς του νησιού είτε μέσω του λιμένα Ρεθύμνου με δρομολόγια από και προς τον λιμένα του Πειραιά. Τα κυριότερα τουριστικά αξιοθέατα του νομού αποτελούν, η παλιά πόλη του Ρεθύμνου όπου έχει ανακηρυχθεί ιστορικό διατηρητέο μνημείο, η ιερά μονή Αρκαδίου αλλά και το βενετσιάνικο κάστρο Φορτέτζα.

1.3.4 ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ο Άγιος Νικόλαος είναι η πρωτεύουσα του νομού Λασιθίου και αποτελεί την μικρότερη πόλη του νησιού με 11.421 κατοίκους (απογραφή 2011). Η σύνδεση του Αγίου Νικολάου με άλλες πόλεις της Κρήτης πραγματοποιείται μέσω των υπεραστικών λεωφορείων του ΚΤΕΛ ενώ η σύνδεση με την υπόλοιπη Ελλάδα επιτυγχάνεται είτε μέσω του λιμανιού της Σητείας με δρομολόγια σε Κυκλάδες, Δωδεκάνησα, και Πειραιά είτε μέσω του αεροδρομίου της Σητείας που πραγματοποιεί περιορισμένα δρομολόγια. Στα κορυφαία τουριστικά αξιοθέατα του Αγίου Νικολάου συγκαταλέγονται η αρχαία πόλη της Λαττούς, το αρχαιολογικό μουσείο Αγίου Νικολάου αλλά και η λίμνη Βουλισμένη που βρίσκεται στο κέντρο της πόλης.

1.4 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο τουρισμός αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι για την ανάπτυξη της οικονομίας της Κρήτης κατά κύριο λόγο και κατ' επέκταση για την οικονομία ολόκληρης της χώρας. Ακόμη, επηρεάζει και άλλους τομείς όπως είναι το περιβάλλον αλλά και ολόκληρη την τοπική κοινωνία. Παρακάτω, αναλύονται οι θετικές αλλά και οι αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να έχει ο τουρισμός στην χώρα αλλά και πιο συγκεκριμένα στην Κρήτη.

1.4.1 ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Στην Ελλάδα κάθε χρόνο ο τουρισμός υπολογίζεται κατά προσέγγιση σε 30 εκατομμύρια αφίξεις επισκεπτών από τους οποίους, το κράτος εισπράττει έμμεσα χρήματα μέσω των φόρων κατανάλωσης, της φορολόγησης των επιχειρήσεων αλλά και άμεσα μέσω του ειδικού φόρου διαμονής που υποχρεούνται να εισπράττουν όλα τα ξενοδοχειακά καταλύματα από τους τουρίστες που πρόκειται να διανυκτερεύσουν σε αυτά. Ο φόρος θεσμοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και ισχύει στην Ελλάδα από 01/01/2018, το ποσό κυμαίνεται βάση πολλών παραγόντων όπως την κατηγορία των ξενοδοχείων, των αριθμό των ημερών διανυκτέρευσης κ.α.

Σημαντική οικονομική συμβολή δίνεται από προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και από προγράμματα χρηματοδότησης του κράτους για την συντήρηση και την κατασκευή υποδομών προκειμένου να ενισχύσουν τον τουρισμό στις αντίστοιχες περιφέρειες. Λόγω του τουρισμού είναι απαραίτητη η κατασκευή νέων έργων για την υποδοχή αυξημένου αριθμού τουριστών την θερινή κατά κύριο λόγο περίοδο αλλά και την συντήρηση υποδομών, τουριστικών θέρετρων και μνημείων με σκοπό την ανάδειξη αυτών.

Παράλληλα ο τουρισμός επηρεάζει έντονα το επίπεδο ζωής και την οικονομία κάθε τοπικής κοινωνίας μέσω των αλλαγών που επιφέρονται στις αντίστοιχες περιοχές. Οι παρεμβάσεις και η βελτίωση των δημόσιων εγκαταστάσεων και υποδομών καθώς και η συντήρηση του οδικού δικτύου ωφελούν τόσο την τουριστική βιομηχανία όσο και την καθημερινή ζωή των δημοτών.

Συγκεκριμένα η τοπική αυτοδιοίκηση της Κρήτης στην προσπάθεια της να προωθήσει και να αναδείξει την κουλτούρα και τον πολιτισμό της κάθε περιοχής στους τουρίστες, αναλαμβάνει την οργάνωση εκδηλώσεων στις οποίες μπορούν να παρακολουθήσουν ή να συμμετάσχουν και οι μόνιμοι κάτοικοι με αποτέλεσμα την ψυχαγωγία όχι μόνο των εισερχόμενων επισκεπτών αλλά και της τοπικής κοινωνίας. Ακόμη, συμβάλει στην ανάπτυξη της ομαδικότητας των ατόμων που ζουν σε κάθε περιοχή διότι συνεργάζονται και δρουν συλλογικά για την προώθηση της περιοχής τους, δημιουργείται ομαδικό πνεύμα και επιτυγχάνεται η ανάπτυξη των σχέσεων της κοινωνίας.

Επίσης, σημαντικό είναι να σημειωθεί ότι οι δήμοι πολλών περιοχών με μεγάλη τουριστική επισκεψιμότητα κατά την θερινή περίοδο, διοργανώνουν κάθε χρόνο διάφορες εκδηλώσεις/μπαζάρ, στα οποία παίρνουν μέρος πολλοί έμποροι αλλά και παραγωγοί. Με αυτόν τον τρόπο έχουν την δυνατότητα να προβάλουν τα τοπικά προϊόντα Κρητικής παραγωγής (τρόφιμα, καλλυντικά, βότανα) ή ακόμα χειροποίητα προϊόντα που αναδεικνύουν τον πολιτισμό της τοπικής κοινότητας (κεντητά, μαντήλια κ.α.) . Η ενέργεια αυτή συμβάλει στην ενίσχυση των εξαγωγών καθώς αποτελεί αρωγό για τους επιχειρηματίες αλλά και τους παραγωγούς που επιθυμούν να επεκτείνουν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα. Με την μέθοδο αυτή μπορούν να διακρίνουν αν τα προϊόντα τους έχουν απήχηση σε ανθρώπους με άλλη κουλτούρα, συνήθειες ή ακόμα και γεύσεις ώστε να ρισκάρουν στην εξαγωγή αυτών.

Παράλληλα αυτές οι ενέργειες ευνοούν τους τοπικούς παραγωγούς και εμπόρους που διαθέτουν ηλεκτρονικό κατάστημα. Η φυσική πώληση των προϊόντων τους σε συνδυασμό με την θεματική εκδήλωση/μπαζάρ και την διαπροσωπική επικοινωνία αποτελεί ένα σημαντικό τρόπο διαφήμισης. Μέσω της μεθόδου μαρκετινγκ «word of mouth» (στόμα με στόμα) επιτυγχάνεται η προώθηση των προϊόντων σε μόνιμους κατοίκους του εξωτερικού και η δυνατότητα αγοράς τους μέσω του διαδικτύου.

Αυτές οι διοργανώσεις δίνουν στην τοπική κοινωνία σημαντικές δυνατότητες που εάν τις αξιοποιήσουν σωστά θα μπορέσουν να επωφεληθούν.

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Σημαντική είναι η συμβολή του τουρισμού στην αύξηση της απασχόλησης την περίοδο της τουριστικής σεζόν καθώς απασχολούνται μεγάλος αριθμός εργατικού δυναμικού στον ιδιωτικό τομέα τόσο στις επιχειρήσεις που έχουν άμεση σχέση με τον τουρισμό όσο και εκείνες που έχουν έμμεση. Ακόμα, ευκαιρίες εργασίας δημιουργούνται και σε δημόσιες θέσεις καθώς παρατηρείται πληθυσμιακή συμφόρηση σε περιοχές με έντονη εποχικότητα με αποτέλεσμα να δημιουργούνται οι ανάγκες προσλήψεων στο δημόσιο για παράδειγμα σε θέσεις καθαριότητας του δήμου, σε θέσεις εργασίας του αεροδρομίου, προσλήψεις ιατρικού προσωπικού κ.α.

Η εποχιακή αύξηση της απασχόλησης συμβάλει σημαντικά στην αποφυγή της μετανάστευσης του πληθυσμού της Ελλάδας σε άλλες χώρες για εργασία, διότι οι αυξημένες αποδοχές που παρέχονται στα επαγγέλματα του τουρισμού μπορεί να είναι για λιγότερους μήνες τον χρόνο αλλά επαρκούν για την συντήρηση ενός νοικοκυριού.

Παρακάτω (Κεφάλαιο 2^ο – 2.2) αναλύεται λεπτομερώς η θετική επίπτωση του τουρισμού στην απασχόληση.

1.4.2 ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

Ο τουρισμός δεν επηρεάζει μόνο θετικά μία κοινωνία αλλά υπάρχουν περιπτώσεις που επιφέρει και αρνητικές συνέπειες στις τουριστικές κοινωνίες που αναπτύσσεται. Παρακάτω επεξηγούνται κάποιες από τις αρνητικές περιπτώσεις

ΦΘΗΝΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΠΑΚΕΤΑ

Κατά την καλοκαιρινή περίοδο όπου μεγεθύνεται ο τουρισμός στην χώρα, σε συγκεκριμένες περιοχές όπως είναι ο Κάβος στην Κέρκυρα ή τα Μάλια στην Κρήτη ο τουρισμός έχει περισσότερο αρνητικό αντίκτυπο παρά θετικό. Στα συγκεκριμένα μέρη ο τουρισμός που συγκεντρώνεται αφορά κατά κύριο λόγο άτομα νεαρής ηλικίας.

Παρατηρείται αύξηση της εγκληματικότητας και της διακίνησης ναρκωτικών, αλλά και ακραίων συμπεριφορών όπως είναι ο βανδαλισμός δημόσιας και ιδιωτικής περιουσίας και σεξουαλικών επιθέσεων. Σε αυτή την κοινωνική υποβάθμιση μεγάλο μερίδιο ευθύνης έχουν οι τουριστικοί πράκτορες καθώς απευθύνονται κατά κύριο

λόγο σε νεαρές ηλικίες 18-25 ετών και προωθούν τις περιοχές αυτές ως ένα προορισμό για ανεξέλεγκτη διασκέδαση χωρίς να υπάρχουν όρια και συνέπειες. Σημαντική ευθύνη έχουν και οι ντόπιοι επιχειρηματίες οι οποίοι με σκοπό το κέρδος εκμεταλλεύονται αυτές τις ομάδες τουριστών και συνεχίζουν να λειτουργούν τα μπαρ με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτρέπουν αυτές τις ακραίες συμπεριφορές. Αυτές οι συγκεκριμένες ομάδες τουρισμού δυσφημούν τις ανωτέρω περιοχές με αποτέλεσμα να αποτρέπουν την έλευση τουριστών που αναζητούν διαφορετικό τύπο διακοπών όπως είναι οι οικογένειες, οι ηλικιωμένοι αλλά και γενικότερα κοινωνικές ομάδες που δεν επιθυμούν ένα ανεξέλεγκτο και επικίνδυνο περιβάλλον.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η αυξημένη χρήση των φυσικών πόρων και των μη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (νερό ,ηλεκτρισμός) , η αλόγιστη χρήση εκτάσεων πρασίνου για υποδομές αναψυχής όπως γήπεδα, οδικά δίκτυα ,αεροδρόμια κ.α. ακόμα και η παραμέληση συντήρησης από ξενοδοχεία ή και από τον ίδιο τον δήμο στους αγωγούς των αποχετεύσεων οδηγούν στην καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος, της χλωρίδας και της πανίδας.

Τα μεγαλύτερα προβλήματα που δημιουργούνται είναι η καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος, η εξαφάνιση άγριων ζώων της τοπικής κοιλότητας , η αποψίλωση μεγάλων δασικών εκτάσεων , η μόλυνση των ποταμών/των θαλασσών μέσω των σπασμένων αγωγών αποχετεύσεων με λύματα.

Λόγω της αυξημένης τουριστικής ζήτησης κάθε χρόνο τα τουριστικά καταλύματα ολοένα και επεκτείνονται χτίζοντας υποδομές σε κάθε χερσαία ή παραθαλάσσια περιοχή, ρυπαίνοντας το περιβάλλον αλλά και μεταβάλλοντας έτσι την αισθητική και ομορφιά του τόπου. Οι ιδανικές διακοπές για ένα μεγάλο ποσοστό επισκεπτών μπορεί να περιορίζονται σε ένα δωμάτιο με θέα την θάλασσα ή σε μία απέραντη θέα σε βουνό απολαμβάνοντας τις διακοπές του στην πισίνα ή τα γήπεδα που έχει χτίσει το ξενοδοχειακό τους κατάλυμα. Όμως ένα άλλο ποσοστό τουριστών που ενδιαφέρεται για τον εναλλακτικό τουρισμό, ο οποίος βασίζεται στο φυσικό περιβάλλον όπως είναι ο αγροτουρισμός , ο φυσιολατρικός τουρισμός , ο αθλητικός

τουρισμός πλησιάζει με την πάροδο του χρόνου στο σημείο της εξάλειψης λόγω των εκτεταμένων παρεμβάσεων στο φυσικό περιβάλλον.

Το νησί της Κρήτης έχει ανάγκη από την προώθηση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης όπου η ανάπτυξη του τουρισμού και ταυτόχρονα η προστασία του περιβάλλοντος θα είναι δυο βασικές αρχές που θα συμβαδίζουν. Η εξέλιξη της τεχνολογίας έχει βοηθήσει στην επίτευξη αυτού του στόχου και πολλές επιχειρήσεις ήδη έχουν εφαρμόσει μεθόδους με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος, κάνοντας χρήση συστημάτων εξοικονόμησης νερού και ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς επίσης χρησιμοποιούν προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον.

Χωρίς ένα υγιές περιβάλλον ο τουρισμός και όλες οι μορφές του απειλούνται υπό τον φόβο της εξάλειψης, με τις συνέπειες να είναι καταστροφικές για την οικονομία τόσο του νησιού όσο και της υπόλοιπης χώρας που λειτουργεί ως ένας αέναος κύκλος.

ΑΥΞΗΣΗ ΕΝΟΙΚΙΩΝ

Σε περιοχές με αυξημένη τουριστική ζήτηση ο πληθυσμός που αναζητά μακροχρόνια μίσθωση έρχεται αντιμέτωπος με ένα φαινόμενο που έχει εξελιχθεί ραγδαία τα τελευταία χρόνια. Μέσω της πλατφόρμας του AIRBNB πολλοί ιδιοκτήτες ακινήτων εκμισθώνουν για βραχυχρόνια χρήση τα σπίτια τους σε τουρίστες σε τιμή μεγαλύτερη από ότι εάν το ενοικίαζαν για μακροχρόνια χρήση.

Οι τιμές, οι οποίες διατίθενται τα σπίτια στο AIRBNB είναι πολύ χαμηλότερες σε σχέση με αυτές που θα πλήρωναν σε ένα ξενοδοχείο. Έτσι, η ζήτηση έχει μία έντονα αυξανόμενη τάση από τον εισερχόμενο τουρισμό, με αποτέλεσμα η προσφορά των ακινήτων από τους ιδιοκτήτες των σπιτιών να αρχίζει να αναπτύσσετε εξίσου το ίδιο. Αυτό έχει ως συνέπεια την κατακόρυφη αύξηση των ενοικίων για τα ακίνητα που διατίθενται για την εγχώρια ζήτηση (δηλ. Οικογένειες, φοιτητές κ.τ.λ.).

Ακόμη σημαντικό είναι να σημειωθεί, ότι στη διάρκεια της καλοκαιρινής περιόδου, προκειμένου να καλυφθούν οι ξενοδοχειακές ανάγκες και οι θέσεις εργασίας, εντοπίζεται μια πληθυσμιακή ανακατανομή. Εκτός από τον ντόπιο πληθυσμό, προστίθενται και προσωρινοί εγχώριοι και μη μετανάστες, καθώς ο τοπικός πληθυσμός δεν επαρκεί ώστε να καλύψει τις εργασιακές θέσεις. Το εισερχόμενο εργατικό δυναμικό μπορεί να προέρχεται από άλλη περιοχή, πόλη, νόμο ή ακόμα κ

άλλη χώρα και έτσι τα άτομα αυτά να υποχρεώνονται να εκμισθώνουν κατοικίες για την διαμονή τους στην περιοχή της εργασίας τους σε περίπτωση που η εργασιακή τους απασχόληση δεν καλύπτει την διαμονή τους.

Οι ιδιοκτήτες των ακινήτων σε περιοχές με έντονη πληθυσμιακή ανακατανομή εποχιακά, εκμεταλλεύονται την ανάγκη που δημιουργείται την τουριστική περίοδο και εκμισθώνουν τα ακίνητα τους σε πολύ μεγαλύτερη αξία από ότι θα τα εκμίσθωναν κάποια άλλη περίοδο στο χρόνο που ο πληθυσμός θα ήταν πολύ λιγότερος με αποτέλεσμα να επηρεάζεται η τοπική κοινωνία.

1.5 SWOT ANALYSIS ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

<p>Δυνατά σημεία(strengths)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Υψηλό επίπεδο επαναλαμβανόμενου τουρισμού ,αναγνωρισμένος ταξιδιωτικός προορισμός ✓ Ευνοϊκές καιρικές συνθήκες ✓ Ειδικά καταρτισμένο προσωπικό στον τουριστικό κλάδο ✓ Τοπική γαστρονομία και αγνά αγροτικά προϊόντα ✓ Κουλτούρα τοπικής κοινωνίας, ιδιαίτερα ήθη και έθιμα ✓ Πολιτιστική κληρονομιά ,σπουδαίοι ιστορικοί πολιτισμοί 	<p>Αδύνατα σημεία(weaknesses)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ All inclusive τουριστικά καταλύματα ✓ Προσέλκυση χαμηλού ποιοτικού επιπέδου τουριστών ✓ Αποτυχία προσέλκυσης ποιοτικού τουρισμού από τους τουριστικούς πράκτορες ✓ Υψηλή εποχικότητα- χαμηλή ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού ✓ Αυξημένη χρήση των φυσικών πόρων ✓ Αύξηση κόστους ζωής και βιοποριστικών αναγκών ✓ Παραοικονομία ✓ Γραφειοκρατία
<p>Ευκαιρίες (opportunities)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού ✓ Δημιουργία υποδομών (οδικό δίκτυο, συγκοινωνίες) ✓ Ευκαιρίες ανάπτυξης εναλλακτικού τουρισμού ✓ Προσέλκυση διεθνών κινηματογραφικών παραγωγών – διαφήμιση νησιού 	<p>Απειλές (threats)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Καταστροφή φυσικού περιβάλλοντος- ανεξέλεγκτη δόμηση καταλυμάτων ✓ Ανάπτυξη τουρισμού γειτονικών χωρών ✓ Μη ευνοϊκό φορολογικό περιβάλλον για προσέλκυση ξένων επενδύσεων και ανάπτυξη των τουριστικών επιχειρήσεων ✓ Προσφυγικό – Μεταναστευτικό

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο - ΜΕΓΕΘΗ ΠΟΥ ΣΥΜΒΟΛΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ ΜΕ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2013 – 2017

2.1 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ 2013 – 2017

2.1.1 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΚΡΗΤΗΣ

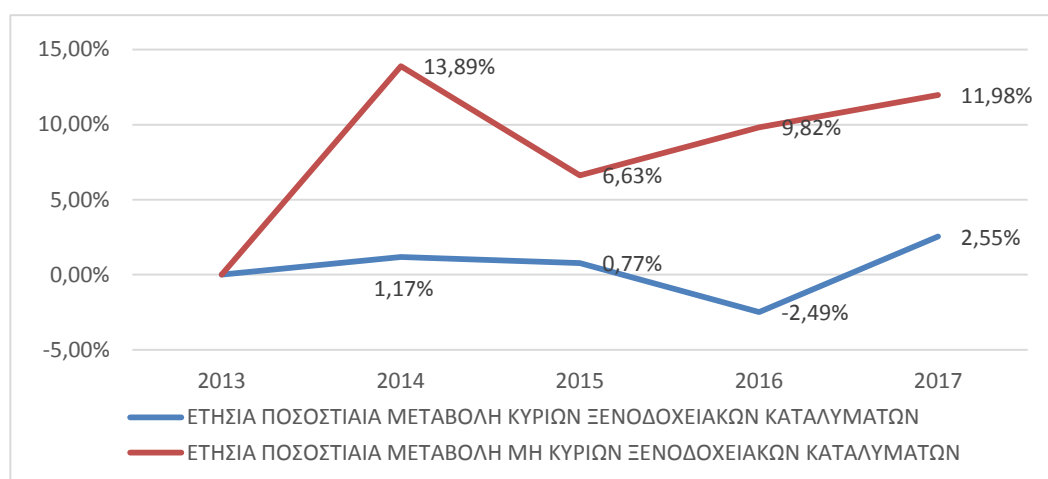
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ Ν.ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Πίνακας 1. Κύρια και μη κύρια ξενοδ/κα καταλύματα Ν.Ηρακλείου

	ΚΥΡΙΑ ΞΕΝΟΔ/ΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ¹	ΜΗ ΚΥΡΙΑ ΞΕΝΟΔ/ΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ²	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
2013	512	-	914	-
2014	518	1,17%	1041	13,89%
2015	522	0,77%	1110	6,63%
2016	509	-2,49%	1219	9,82%
2017	522	2,55%	1365	11,98%
ΜΕΣΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ		0,50%		10,58%
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	1,95%		49,34%	

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ – ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διάγραμμα 1. Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή Ξενοδ/κών Καταλυματων Ν.Ηρακλείου

¹ [(Αριθμός μονάδων τρέχοντος έτους ÷ Αριθμός μονάδων προηγ.έτους) – 1] × 100

² Μη κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα: Ενοικιαζόμενα δωμάτια – Διαμερίσματα, Camping's, Τουριστικές κατοικίες – Επαύλειες

Σύμφωνα με τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα, τόσο τα κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα όσο και τα μη κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα του νομού Ηρακλείου παρουσιάζουν μια αυξητική τάση. Αναλυτικότερα με βάση τα στοιχεία κάθε έτους προκύπτει ότι η μέση ποσοστιαία μεταβολή της πενταετίας για τα κύρια τουριστικά καταλύματα τουριστικά καταλύματα είναι θετική με ποσοστό 0,50%. Παράλληλα συγκρίνοντας τις τιμές του 2013 και του 2017 προκύπτει ότι η συνολική μεταβολή είναι θετική με ποσοστό 1,95%.

Για τα μη κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα προκύπτει εξίσου ότι τόσο η μέση ποσοστιαία μεταβολή όσο και η συνολική μεταβολή εμφανίζουν αυξητική τάση με ποσοστό 10,58% και 49,34% αντίστοιχα. Από τα παραπάνω δεδομένα προκύπτει ότι ενώ και στις δυο τα δεδομένα είναι θετικά, η τάση για αύξηση των μη κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων είναι σημαντικά μεγαλύτερη.

Πίνακας 2. Στοιχεία διανυκτερεύσεων και πληρότητας σε ξενοδοχειακά καταλύματα του Νομού Ηρακλείου, 2013-2017

		2013	2014	2015	2016	2017
ΗΡΑΚΛΕΙΟ	Διανυκτ/σεις ³ σε κύρια ξενοδ/κα καταλύματα	8.972.454	9.096.832	9.046.482	10.080.118	11.018.392
	Πληρότητα ⁴	64.20%	66.70%	65.00%	70.40%	72.20%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ

³ Διανυκτερεύσεις: Οι διανυκτερεύσεις υπολογίζονται για το κάθε άτομο ξεχωριστά. Η αναφορά είναι σε σύνολο διανυκτερεύσεων ατόμων και όχι σε σύνολο διανυκτερεύσεων κατά δωμάτιο.

⁴ Πληρότητα κλινών: Η πληρότητα κλινών, υπολογίζεται βάσει των κλινών που έχουν δηλωθεί από το κάθε κατάλυμα. Γίνεται σύγκριση του αριθμού των διανυκτερεύσεων με τον μέγιστο αριθμό διανυκτερεύσεων που θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν βάσει των κλινών που διαθέτει το κατάλυμα. Η πληρότητα περιόδου προκύπτει από τον μέσο όρο των πληροτήτων των μηνών, σταθμισμένων με τις λειτουργούσες κλίνες του κάθε μήνα.

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα παρατηρείται ότι διαχρονικά από το 2013 – 2017 η πληρότητα των κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων για τον νομό Ηρακλείου ακολουθεί μια αυξητική πορεία με εξαίρεση το έτος 2015 όπου το ποσοστό της πληρότητας μειώθηκε κατά 1,70% σε σχέση με το 2014. Ακόμη αξίζει να σημειωθεί ότι το 2017 σημειώθηκε η μεγαλύτερη τιμή με ποσοστό πληρότητας των κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων 72,2%.

Παρατηρώντας την αριθμητική μεταβολή από έτος σε έτος των κύριων ξενοδοχειακών μονάδων συγκριτικά με τα ποσοστά πληρότητας του Νομού Ηρακλείου διαπιστώνεται μία παράλληλη θετική μεταβολή για το διάστημα της πενταετίας.

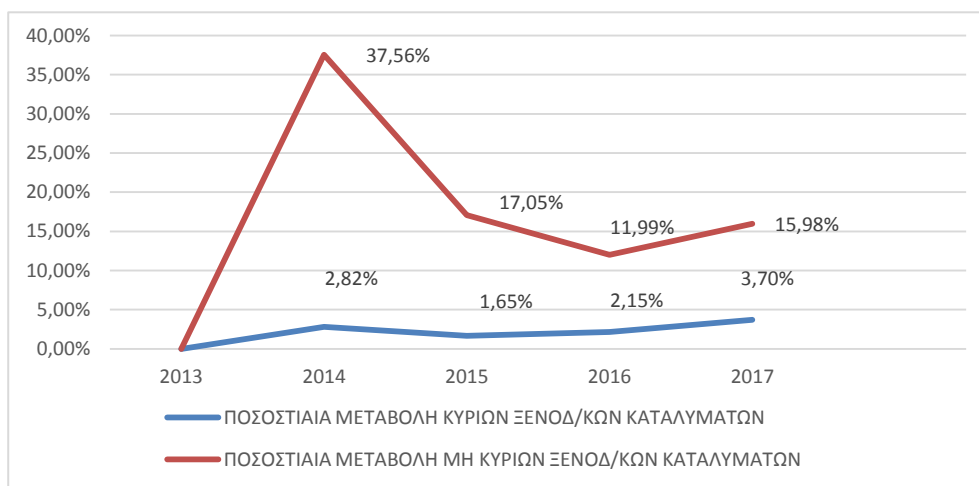
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ Ν.ΧΑΝΙΩΝ

Πίνακας 3. Κύρια και μη κύρια ξενοδ/κα καταλύματα Ν.Χανίων

	ΚΥΡΙΑ ΞΕΝΟΔ/ΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΜΗ ΚΥΡΙΑ ΞΕΝΟΔ/ΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
2013	532	-	1326	-
2014	547	2,82%	1824	37,56%
2015	556	1,65%	2135	17,05%
2016	568	2,15%	2391	11,99%
2017	589	3,70%	2773	15,98%
ΜΕΣΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ		2,58%		20,64%
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	10,71%		109,13%	

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ – ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διάγραμμα 2. Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή ξενοδ/κων Καταλυμάτων Ν.Χανίων

Για τον νομό Χανίων παρατηρείται μια θετική μεταβολή των κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων, με πιο σημαντική την περίοδο 2016-2017 όπου ο ρυθμός μεταβολής αυξήθηκε κατά 3,70%. Παράλληλα η μέση ποσοστιαία μεταβολή που συμπεριλαμβάνει τις τιμές των πέντε ετών παρουσιάζει αυξητική τάση με ποσοστό 2,58%. Ακόμη η συνολική μεταβολή που περιλαμβάνει τις τιμές του 2013 και του 2017 εμφανίζει αύξηση με ποσοστό 10,71%.

Για τα μη κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα παρατηρείται ότι η ποσοστιαία μεταβολή αυξάνεται με εντονότερους ρυθμούς με πιο σημαντική περίοδο το 2013-2014 όπου υπήρξε αύξηση 37,56%, ενώ ακόμη η μέση ποσοστιαία μεταβολή των πέντε ετών παρουσιάζει αυξητική τάση 20,64%, ποσοστό σημαντικά μεγαλύτερο σε σχέση με το αντίστοιχο των κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων. Συγκρίνοντας τις τιμές του 2013 και του 2017 υπολογίζεται θετική συνολική μεταβολή της τάξης του 109,13% ποσοστό που αναδεικνύει την κατακόρυφη αύξηση των μη κύριων τουριστικών καταλυμάτων.

Πίνακας 4. Στοιχεία διανυκτερεύσεων και πληρότητας σε ξενοδοχειακά καταλύματα του Νομού Χανίων, 2013-2017

		2013	2014	2015	2016	2017
ΧΑΝΙΑ	Διανυκτ/σεις σε κύρια ξενοδ/κα καταλύματα	4.700.658	4.853.392	5.205.216	5.472.807	5.808.996
	Πληρότητα	59.00%	56.80%	59.40%	60.60%	61.90%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα παρατηρείται ότι διαχρονικά από το 2013 – 2017 η πληρότητα των κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων για τον νομό Χανίων ακολουθεί μια αυξητική πορεία με εξαίρεση το έτος 2014 όπου το ποσοστό πληρότητας μειώθηκε κατά 2,20% σε σχέση με το 2013. Ακόμη αξίζει να σημειωθεί ότι το 2017 σημειώθηκε η μεγαλύτερη τιμή με ποσοστό πληρότητας των κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων 61,90%.

Παρατηρώντας την αριθμητική μεταβολή από έτος σε έτος των κύριων ξενοδοχειακών μονάδων συγκριτικά με τα ποσοστά πληρότητας του Νομού Χανίων διαπιστώνεται μία παράλληλη θετική μεταβολή για το διάστημα της πενταετίας.

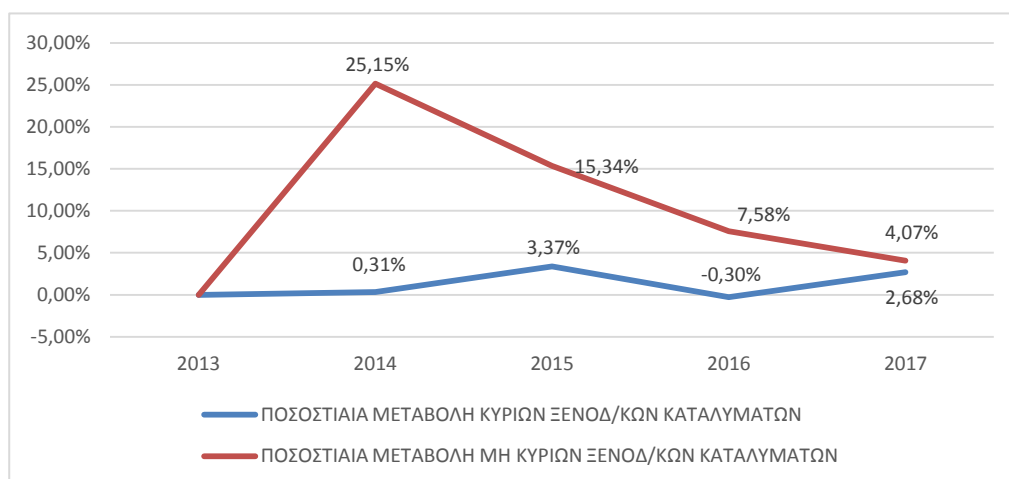
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ Ν.ΡΕΘΥΜΝΟΥ

Πίνακας 5. Κύρια και μη κύρια ξενοδ. καταλύματα Ν.Ρεθύμνου

	ΚΥΡΙΑ ΞΕΝΟΔ/ΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΜΗ ΚΥΡΙΑ ΞΕΝΟΔ/ΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
2013	325	-	823	-
2014	326	0,31%	1030	25,15%
2015	337	3,37%	1188	15,34%
2016	336	-0,30%	1278	7,58%
2017	345	2,68%	1330	4,07%
ΜΕΣΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ		1,51%		13,03%
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	6,15%		61,60%	

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ – ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διάγραμμα 3. Ετήσια Ποσοστιαία μεταβολή ξενοδ/κων Καταλύματων Ν.Ρεθύμνου

Σύμφωνα με τα δεδομένα του παραπάνω πίνακα, η ποσοστιαία μεταβολή των κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων για τον νομό Ρεθύμνου παρουσιάζει μια αυξητική τάση στην διάρκεια των πέντε ετών. Η σημαντικότερη αύξηση καταγράφηκε την περίοδο 2014-2015 με ποσοστό 3,37% ενώ η μέση ποσοστιαία μεταβολή που συμπεριλαμβάνει τις τιμές από το 2013 έως και το 2017 υπολογίστηκε στο 1,51%. Συγκρίνοντας τις τιμές του 2013 με εκείνες του 2017 προκύπτει ότι η συνολική μεταβολή είναι θετική με ποσοστό 6,15%.

Για τα μη κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα σημειώνεται αντίστοιχα αυξητική πορεία με σημαντικότερη την περίοδο 2013-2014 όπου η ποσοστιαία μεταβολή αυξήθηκε κατά 25,15% ενώ η μέση ποσοστιαία μεταβολή των πέντε ετών ανήλθε στο 13,03%. Τέλος η συνολική μεταβολή παρουσιάζει έντονη αύξηση με ποσοστό 61,60%.

Πίνακας 6. Στοιχεία διανυκτερεύσεων και πληρότητας σε ξενοδοχειακά καταλύματα του Νομού Ρεθύμνου, 2013-2017

		2013	2014	2015	2016	2017
ΡΕΘΥΜΝΟ	Διανυκτ/σεις σε κύρια ξενοδ/κα καταλύματα	3.451.632	3.605.839	3.667.705	3.895.068	4.227.017
	Πληρότητα	60.20%	64.10%	61.30%	63.80%	65.60%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα παρατηρείται ότι διαχρονικά από το 2013 – 2017 η πληρότητα των κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων για τον νομό Ρεθύμνου παρουσιάζει διακυμάνσεις. Για το έτος 2014 το ποσοστό πληρότητας αυξήθηκε κατά 3,90% σε σχέση με το 2013, ενώ το 2015 παρουσίασε μείωση κατά 2,80%. Το 2016 και το 2017 η πληρότητα σημείωσε αύξηση με ποσοστό 63,8% και 65,6% αντίστοιχα.

Παρατηρώντας την αριθμητική μεταβολή από έτος σε έτος των κύριων ξενοδοχειακών μονάδων συγκριτικά με τα ποσοστά πληρότητας του νομού Ρεθύμνου διαπιστώνεται ότι παρά τις διακυμάνσεις μέσα στην πενταετία, το έτος 2017 εμφανίζει την μεγαλύτερη αύξηση τόσο στον αριθμό των μονάδων των καταλυμάτων όσο και στο ποσοστό της πληρότητας.

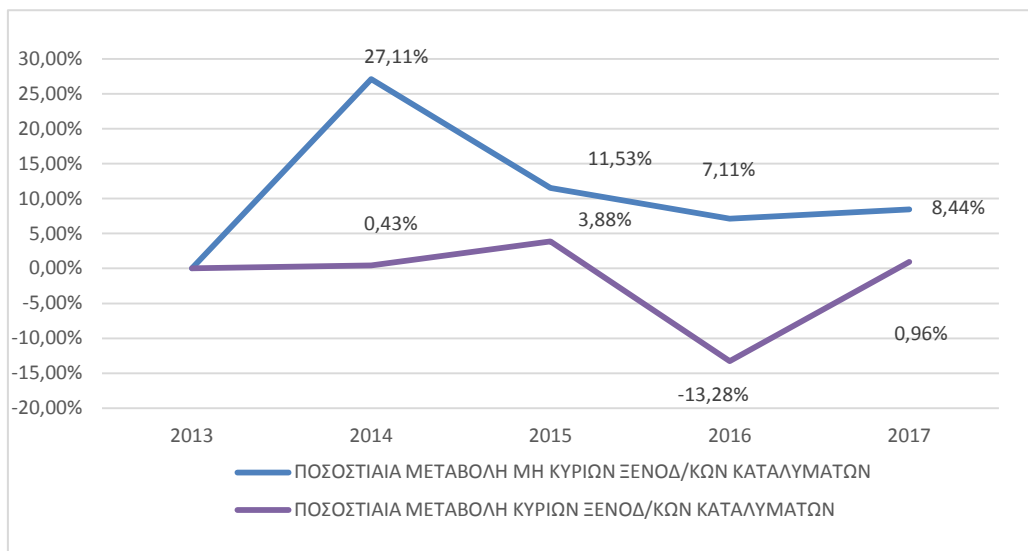
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ Ν.ΛΑΣΙΘΙΟΥ

Πίνακας 7. Κύρια και μη κύρια ξενοδ/κα καταλύματα Ν.Λασιθίου

	ΚΥΡΙΑ ΞΕΝΟΔ/ΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΜΗ ΚΥΡΙΑ ΞΕΝΟΔ/ΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
2013	231	-	546	-
2014	232	0,43%	694	27,11%
2015	241	3,88%	774	11,53%
2016	209	-13,28%	829	7,11%
2017	211	0,96%	899	8,44%
ΜΕΣΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ		-2,00%		13,55%
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	-8,66%		64,65%	

Πηγή: : Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ – ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διάγραμμα 4. Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή ξενοδ/κων Καταλύματων Ν.Λασιθίου

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, η ποσοστιαία μεταβολή των κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων για τον νομό Λασιθίου παρουσιάζει έντονες μεταβολές στην διάρκεια των πέντε ετών. Αναλυτικότερα, ενώ την περίοδο 2014-2015 παρατηρείται αύξηση της ποσοστιαίας μεταβολής 3,88% την αμέσως επόμενη περίοδο 2015-2016 σημειώνεται μείωση 13,28% ενώ παράλληλα η μέση ποσοστιαία μεταβολή που περιλαμβάνει τις τιμές των πέντε ετών παρουσιάζει τάση για μείωση με ποσοστό -2,00%. Συγκρίνοντας το έτος 2013 με το 2017 προκύπτει ακόμη μεγαλύτερη μείωση με συνολική μεταβολή -8,66%.

Αντίθετα, τα μη κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα παρουσιάζουν θετική ποσοστιαία μεταβολή από έτος σε έτος με μεγαλύτερη της περιόδου 2013-2014 με ποσοστό 27,11% ενώ αντίστοιχα η μέση ποσοστιαία μεταβολή παρουσιάζει τάση για αύξηση με ποσοστό 13,55%. Τέλος η συνολική μεταβολή παρουσιάζει έντονη αύξηση των μη κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων με ποσοστό 64,65%.

Πίνακας 8. Στοιχεία διανυκτερεύσεων και πληρότητας σε ξενοδοχειακά καταλύματα του Λασιθίου, 2013-2017

		2013	2014	2015	2016	2017
ΛΑΣΙΘΙ	Διανυκτ/σεις σε κύρια ξενοδ/κα καταλύματα	2.976.560	3.037.712	3.175.552	3.359.741	3.419.508
	Πληρότητα	54.40%	56.70%	58.70%	60.90%	61.70%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα παρατηρείται ότι διαχρονικά από το 2013 – 2017 η πληρότητα των κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων για τον νομό Λασιθίου ακολουθεί μια αυξητική πορεία με το μεγαλύτερο ποσοστό να σημειώνεται το έτος 2017 με την πληρότητα να φτάνει το 61,7%.

Σε αντίθεση με την σταθερή ανοδική πορεία των ποσοστών της πληρότητας, ο αριθμός των κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων του Νομού Λασιθίου εμφανίζει διακυμάνσεις από έτος σε έτος.

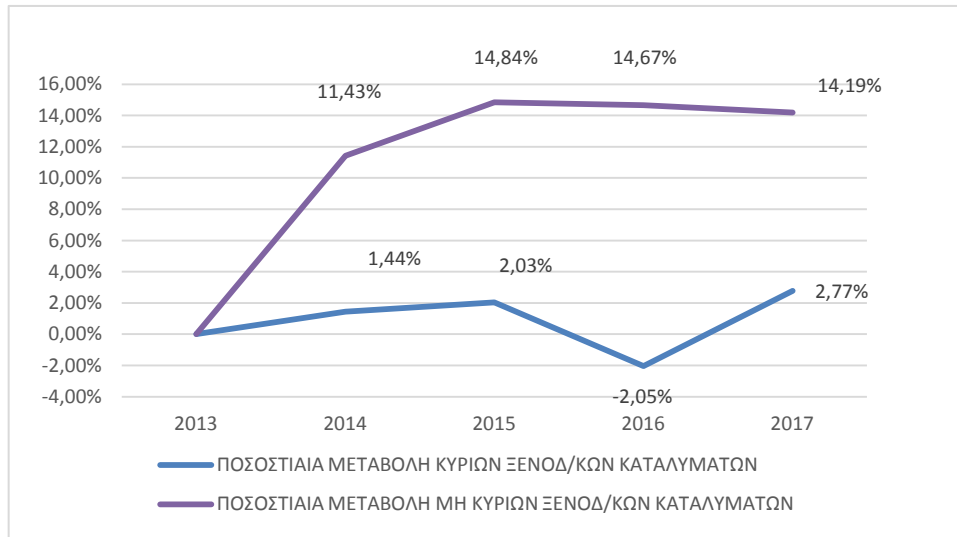
ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

Πίνακας 9. Κύρια και μη κύρια ξενοδ/κα. καταλύματα Κρήτης

	ΚΥΡΙΑ ΞΕΝΟΔ/ΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΚΡΗΤΗΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΜΗ ΚΥΡΙΑ ΞΕΝΟΔ/ΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
2013	1600	-	490	-
2014	1623	1,44%	546	11,43%
2015	1656	2,03%	627	14,84%
2016	1622	-2,05%	719	14,67%
2017	1667	2,77%	821	14,19%
ΜΕΣΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ		1,05%		13,78%
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	4,19%		67,55%	

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ – ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διάγραμμα 5. Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή ξενοδ/κων Καταλυμάτων Κρήτης

Ο παραπάνω πίνακας παρουσιάζει την συνολική εικόνα της Κρήτης, τόσο ως προς τα κύρια όσο και ως προς τα μη κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα καθώς και την αντίστοιχη τάση που παρουσιάζουν την περίοδο 2013-2017. Αναλυτικότερα, παρότι η ποσοστιαία μεταβολή για τα κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα την περίοδο 2015-2016 υπολογίστηκε -2,05% η μέση ποσοστιαία μεταβολή που περιλαμβάνει τις τιμές των πέντε ετών παρουσιάζει αυξητική τάση με ποσοστό 1,05%. Συγκρίνοντας τις τιμές του 2013 με εκείνες του 2017 προκύπτει θετική συνολική μεταβολή με ποσοστό 4,19%. Για τα μη κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα της Κρήτης η μέση ποσοστιαία μεταβολή παρουσιάζει τάση για αύξηση με ποσοστό 13,78% ενώ αντίστοιχα θετική είναι και η συνολική μεταβολή με αύξηση 67,55%.

Συμπερασματικά, παρατηρείται ότι ενώ υπάρχει αυξητική τάση και στις δυο κατηγορίες καταλυμάτων στη Κρήτη, ο ρυθμός ανάπτυξης των μη κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων είναι σημαντικά μεγαλύτερος.

Πίνακας 10. : Στοιχεία διανυκτερεύσεων και πληρότητας σε ξενοδοχειακά καταλύματα της Κρήτης, 2013-2017

		2013	2014	2015	2016	2017
ΣΥΝΟΛΟ ΚΡΗΤΗΣ	Διανυκτ/σεις σε κύρια ξενοδ/κα καταλύματα	20.101.304	20.593.775	21.094.955	22.807.734	24.473.913
	Πληρότητα	60,60%	62,10%	61,90%	65,20%	66,80%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Με τα δεδομένα του πίνακα 10 διακρίνεται ότι η πληρότητα των κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων για την Κρήτη ακολουθεί μια αυξητική πορεία για την περίοδο 2013 – 2017. Εξαίρεση σε αυτή την άνοδο αποτελεί το έτος 2015 όπου παρουσιάστηκε μείωση του ποσοστού της πληρότητας κατά 0,20%

Ακόμη παρατηρείται ότι το έτος 2017 τα κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα παρουσίασαν τον μεγαλύτερο αριθμό μονάδων της πενταετίας και παράλληλα σημειώθηκε το μεγαλύτερο ποσοστό πληρότητας φτάνοντας το 66,80%.

2.1.2 ΛΟΙΠΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

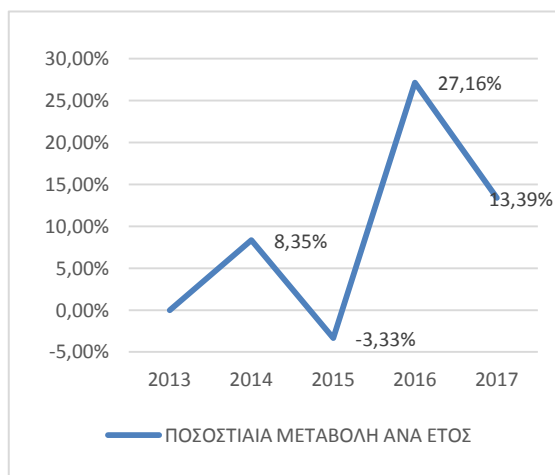
ΛΟΙΠΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Ν.ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Πίνακας 11. Τουριστικά Γραφεία και επιχ/σεις εκμίσθωσης Ι.Χ. Αυτοκ/των και ΤΕΟΜ Ν. Ηράκλειου

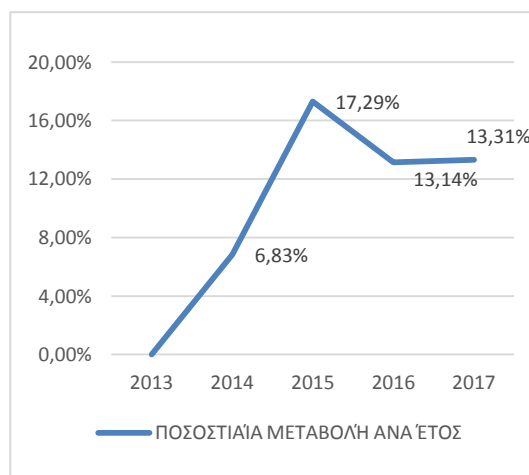
	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΚΜΙΣΘΩΣΗΣ ΙΧ ΑΥΤ/ΤΩΝ ⁵ & ΤΕΟΜ ⁶	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
2013	249	-	443	-
2014	266	6,83%	480	8,35%
2015	312	17,29%	464	-3,33%
2016	353	13,14%	590	27,16%
2017	400	13,31%	669	13,39%
ΜΕΣΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ		12,64%		11,39%
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	60,64%		51,02%	

Πηγή: ΥΠ. ΟΙΚ., ΑΝΑΠΤ. ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ/ Π.Υ.Τ ΚΡΗΤΗΣ

Διάγραμμα 6. Ετήσια Ποσοστιαία μεταβολή σε επιχ/σεις εκμίσθωσης Ι.Χ. αυτοκ/των & ΤΕΟΜ Ν.Ηρακλείου

Διάγραμμα 7. Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή στα τουριστικά γραφεία Ν. Ηρακλείου

⁵ Επιχειρήσεις εκμίσθωσης ΙΧ αυτοκινήτων: Επιχειρήσεις εκμίσθωσης ιχ επιβ. αυτοκινήτων χωρίς οδηγό, Επιχειρήσεις εκμίσθωσης ιχ επιβ. αυτοκινήτων με οδηγό, επιχειρήσεις εκμίσθωσης μοτο

⁶ Τ.Ε.Ο.Μ: Τουριστικές Επιχειρήσεις Οδικών Μεταφορών

Σύμφωνα με τα δεδομένα του παραπάνω πίνακα η ποσοστιαία μεταβολή των τουριστικών γραφείων για τον νομό Ηρακλείου παρουσιάζει μια αυξητική τάση με σημαντικότερη την περίοδο 2014-2015 όπου υπήρξε αύξηση 17,29% , ενώ η μέση ποσοστιαία μεταβολή που περιλαμβάνει τις τιμές των πέντε ετών υπολογίστηκε θετική με ποσοστό 12,64%. Συγκρίνοντας τις τιμές του 2013 με εκείνες του 2017 προκύπτει αύξηση της συνολικής μεταβολής κατά 60,64%.

Στις επιχειρήσεις εκμίσθωσης ΙΧ αυτοκινήτων και ΤΕΟΜ παρατηρείται έντονη μεταβολή της ποσοστιαίας μεταβολής από έτος σε έτος με χαρακτηριστικό παράδειγμα την περίοδο 2014-2015 όπου σημειώθηκε μείωση 3,33% ενώ για την αμέσως επόμενη περίοδο 2015-2016 σημειώθηκε αύξηση 27,16%. Η μέση ποσοστιαία μεταβολή των πέντε ετών παρουσιάζει τάση για αύξηση με ποσοστό 11,39% ενώ αντίστοιχα, η συνολική μεταβολή δείχνει αύξηση 51,02% στην σύγκριση των τιμών του 2013 με εκείνων του 2017.

ΛΟΙΠΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Ν.ΧΑΝΙΩΝ

Πίνακας 12. Τουριστικά Γραφεία και επιχ/σεις εκμίσθωσης Ι.Χ. Αυτοκ/των και ΤΕΟΜ Ν.Χανίων

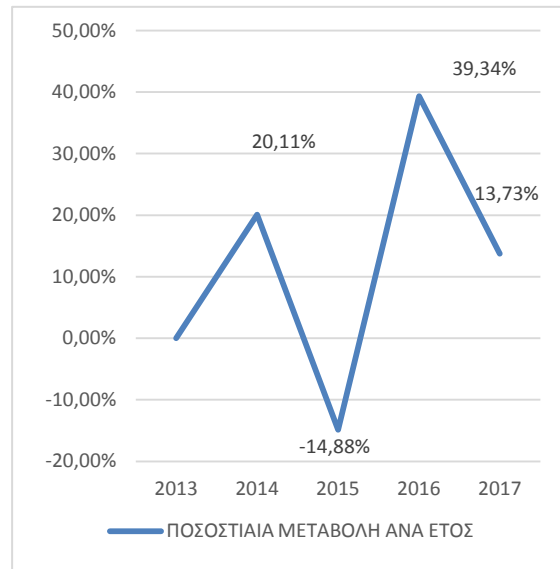
	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΚΜΙΣΘΩΣΗΣ ΙΧ ΑΥΤ/ΤΩΝ& ΤΕΟΜ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
2013	112	-	179	-
2014	126	12,50%	215	20,11%
2015	140	11,11%	183	-14,88%
2016	154	10,00%	255	39,34%
2017	182	18,18%	290	13,73%
ΜΕΣΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ		12,94%		14,57%
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	62,50%		62,01%	

Πηγή: ΥΠ. ΟΙΚ., ΑΝΑΠΤ. ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ/ Π.Υ.Τ ΚΡΗΤΗΣ

Διάγραμμα 8. Ετήσια Ποσοστιαία μεταβολή στα τουριστικά γραφεία Ν.Χανίων

Διάγραμμα 9. Ετήσια Ποσοστιαία μεταβολή σε επιχ/σεις εκμίσθωσης Ι.Χ. αυτοκ/των & ΤΕΟΜ Ν.Χανίων

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα η ποσοστιαία μεταβολή των τουριστικών γραφείων για τον νομό Χανίων κυμαίνεται θετικά από έτος σε έτος με την μεγαλύτερη αύξηση να σημειώνεται την περίοδο 2016-2017 με ποσοστό 18,18%. Η μέση ποσοστιαία μεταβολή που συμπεριλαμβάνει τις τιμές όλων των ετών παρουσιάζει μια ανοδική τάση με ποσοστό 12,94%. Παράλληλα η συνολική μεταβολή που συμπεριλαμβάνει τις τιμές του 2013 σε σύγκριση με εκείνες του 2017 προκύπτει θετική με ποσοστό 62,50%.

Για τις επιχειρήσεις εκμίσθωσης ΙΧ αυτοκινήτων και ΤΕΟΜ η ποσοστιαία μεταβολή παρουσιάζει μείωση για την περίοδο 2014-2015 κατά 14,88% ενώ για την αμέσως επόμενη περίοδο 2015-2016 υπάρχει αισθητή βελτίωση με αύξηση 39,34%. Η μέση ποσοστιαία μεταβολή των πέντε παραπάνω ετών υπολογίστηκε θετική με 14,57% και αντίστοιχα θετική υπολογίστηκε η συνολική μεταβολή με ποσοστό 62,01%.

ΛΟΙΠΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Ν.ΡΕΘΥΜΝΟΥ

Πίνακας 13. Τουριστικά Γραφεία και επιχ/σεις εκμίσθωσης Ι.Χ. Αυτοκ/των και ΤΕΟΜ Ν.Ρεθύμνου

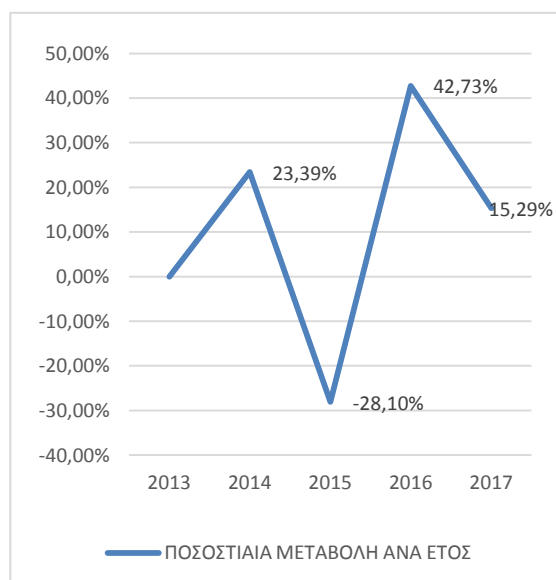
	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΚΜΙΣΘΩΣΗΣ Ι/Χ ΑΥΤ/ΤΩΝ & ΤΕΟΜ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
2013	82	-	124	-
2014	93	13,41%	153	23,39%
2015	111	19,35%	110	-28,10%
2016	138	24,32%	157	42,73%
2017	161	16,67%	181	15,29%
ΜΕΣΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ		18,44%		14,57%
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	96,34%		45,97%	

Πηγή: ΥΠ. ΟΙΚ., ΑΝΑΠΤ. ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ/ Π.Υ.Τ ΚΡΗΤΗΣ

Διάγραμμα 10. Ποσοστιαία μεταβολή στα τουριστικά γραφεία Ν.Ρεθύμνου

Διάγραμμα 11. Ποσοστιαία μεταβολή σε επιχ/σεις εκμίσθωσης Ι.Χ. αυτοκ/των & ΤΕΟΜ Ν.Ρεθύμνου

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα για τον νομό Ρεθύμνου, η ποσοστιαία μεταβολή των τουριστικών γραφείων είναι θετική και για τα πέντε έτη με μέγιστη τιμή την περίοδο 2015-2016 όπου υπήρξε αύξηση 24,32%. Η μέση ποσοστιαία μεταβολή που περιλαμβάνει τις τιμές των πέντε ετών επιβεβαιώνει την ανοδική τάση των τουριστικών γραφείων με ποσοστό 18,44%. Ακόμη συγκρίνοντας τις τιμές του 2013 με εκείνες του 2017 προκύπτει ότι η συνολική μεταβολή παρουσιάζει σημαντική αύξηση με ποσοστό 96,34%.

Για τις επιχειρήσεις εκμίσθωσης ΙΧ αυτοκινήτων και ΤΕΟΜ παρατηρούνται έντονες μεταβολές με χαρακτηριστική την περίοδο 2014-2015 όπου η ποσοστιαία μεταβολή διαμορφώθηκε στο -28,10% ενώ για την αμέσως επόμενη περίοδο 2015-2016 σημειώθηκε αύξηση 42,73%. Η μέση ποσοστιαία μεταβολή παρουσιάζει αντίστοιχα για τα πέντε έτη μια ανοδική τάση καθώς υπολογίστηκε στο 14,57%. Τέλος βάση της συνολικής μεταβολής που σχηματίστηκε 45,97% προκύπτει αύξηση συγκρίνοντας τα έτη 2013 και 2017.

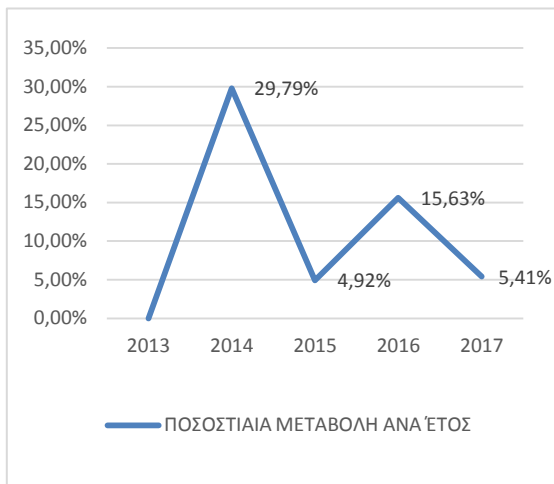
ΛΟΙΠΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Ν.ΛΑΣΙΘΙΟΥ

Πίνακας 14. Τουριστικά Γραφεία και επιχ/σεις εκμίσθωσης Ι.Χ. Αυτοκ/των και ΤΕΟΜ Ν.Λασιθίου

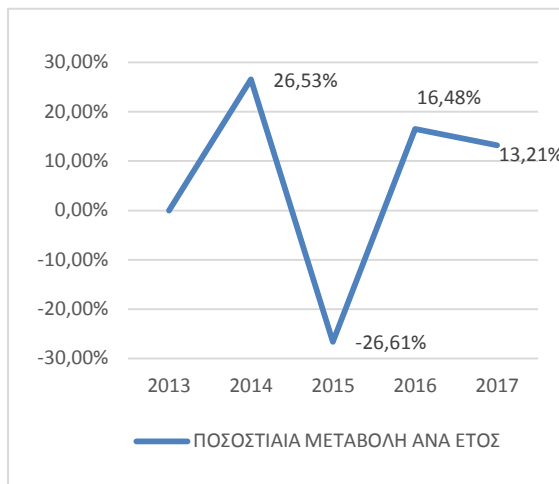
	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΚΜΙΣΘΩΣΗΣ Ι/Χ ΑΥΤ/ΤΩΝ & ΤΕΟΜ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
2013	47	-	98	-
2014	61	29,79%	124	26,53%
2015	64	4,92%	91	-26,61%
2016	74	15,63%	106	16,48%
2017	78	5,41%	120	13,21%
ΜΕΣΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ		13,93%		7,40%
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	65,96%		22,45%	

Πηγή: ΥΠ. ΟΙΚ., ΑΝΑΠΤ. ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ/ Π.Υ.Τ ΚΡΗΤΗΣ

Διάγραμμα 12. Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή στα τουριστικά γραφεία Ν.Λασιθίου

Διάγραμμα 13. Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή σε επιχειρήσεις εκμίσθωσης Ι.Χ. αυτοκ/των & ΤΕΟΜ Ν.Λασιθίου

Για τον νομό Λασιθίου καθότι η ποσοστιαία μεταβολή για τα τουριστικά γραφεία παραμένει θετική, παρατηρούνται μεγάλες μεταβολές ανάμεσα στις περιόδους όπως τα έτη 2013-2014 όπου το ποσοστό διαμορφώθηκε στο 29,79% ενώ το αντίστοιχο της αμέσως επόμενης περιόδου έφτασε μόλις το 4,92%. Η μέση ποσοστιαία μεταβολή που συμπεριλαμβάνει τις τιμές της πενταετίας παρουσιάζει μια ανοδική τάση και υπολογίστηκε στο 13,93%. Ακόμη συγκρίνοντας τις τιμές του 2013 με εκείνες του 2017 προκύπτει αύξηση της συνολικής μεταβολής με ποσοστό 65,96%.

Για τις επιχειρήσεις εκμίσθωσης ΙΧ αυτοκινήτων και ΤΕΟΜ παρουσιάζεται μια έντονη μείωση της ποσοστιαίας μεταβολής για τα έτη 2014-2015 με ποσοστό -26,61%, ενώ για την αμέσως επόμενη περίοδο υπάρχει βελτίωση με ποσοστό 16,48%. Η μέση ποσοστιαία μεταβολή των πέντε ετών παρουσιάζει μια ανοδική τάση και υπολογίστηκε στο 7,40%. Τέλος η συνολική μεταβολή υπολογίστηκε θετική με ποσοστό 22,45%.

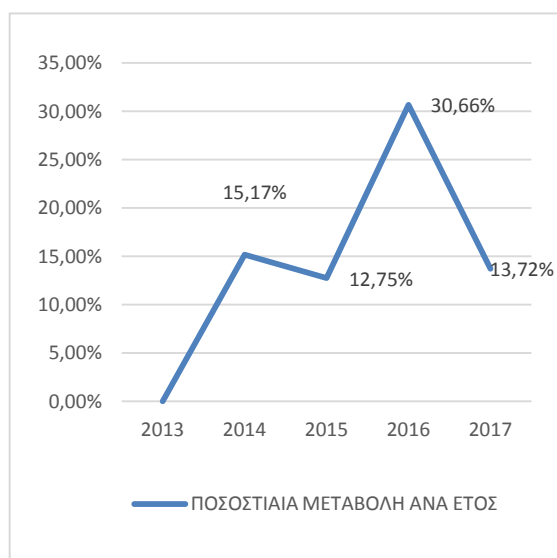
ΣΥΝΟΛΟ ΛΟΙΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

Πίνακας 15. Τουριστικά Γραφεία και επιχ/σεις εκμίσθωσης Ι.Χ. Αυτοκ/των και ΤΕΟΜ Κρήτης

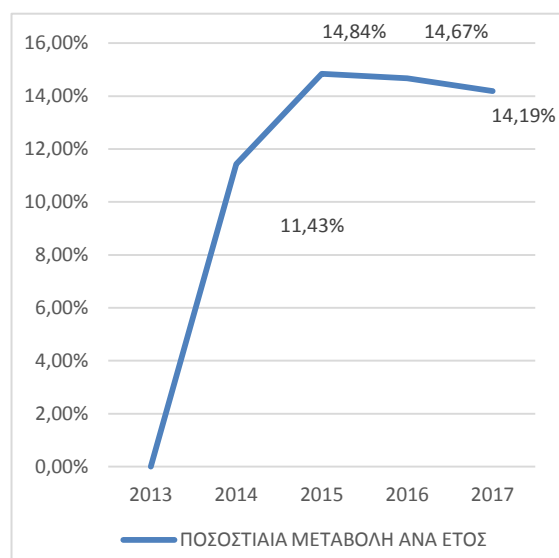
	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΚΜΙΣΘΩΣΗΣ ΙΧ ΑΥΤ/ΤΩΝ & ΤΕΟΜ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
2013	490	-	844	-
2014	546	11,43%	972	15,17%
2015	627	14,84%	848	-12,75%
2016	719	14,67%	1.108	30,66%
2017	821	14,19%	1.260	13,72%
ΜΕΣΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ		13,78%		11,70%
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	67,55%		49,29%	

Πηγή: ΥΠ. ΟΙΚ., ΑΝΑΠΤ. ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ/ Π.Υ.Τ ΚΡΗΤΗΣ

Διάγραμμα 14. Ετήσια Ποσοστιαία μεταβολή σε επιχ/σεις εκμίσθωσης Ι.Χ. αυτοκ/των & ΤΕΟΜ στην Κρήτη

Διάγραμμα 15. Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή στα τουριστικά γραφεία της Κρήτης

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα για το σύνολο των λοιπών τουριστικών επιχειρήσεων συνολικά για την Κρήτη παρατηρείται ότι τα τουριστικά γραφεία παρουσιάζουν αυξητική τάση με μέση ποσοστιαία μεταβολή 13,78% για το σύνολο της πενταετίας. Ακόμη συγκρίνοντας τις τιμές του 2013 με εκείνες του 2017 προκύπτει θετική συνολική μεταβολή με ποσοστό 67,55%.

Οι επιχειρήσεις εκμίσθωσης ΙΧ αυτοκινήτων και ΤΕΟΜ της Κρήτης παρουσιάζουν εντονότερες μεταβολές όπως χαρακτηριστικά προκύπτει από τον πίνακα, με την περίοδο 2014-2015 όπου η ποσοστιαία μεταβολή διαμορφώθηκε στο -12,75% ενώ την αμέσως επόμενη περίοδο 2015-2016 σημειώθηκε αύξηση με ποσοστό 30,66%. Συγκρίνοντας τις τιμές των πέντε ετών προκύπτει ότι η μέση ποσοστιαία μεταβολή των επιχειρήσεων έχει τάση για αύξηση με ποσοστό 11,70%. Τέλος η συνολική μεταβολή που υπολογίστηκε συγκρίνοντας τις τιμές του 2013 με εκείνες του 2017 παρουσιάζει αύξηση των επιχειρήσεων με ποσοστό 49,29%.

2.2 Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2013 ΕΩΣ 2017.

Στο νησί της Κρήτης ο τουρισμός συμβάλει σημαντικά στον τομέα της απασχόλησης. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται : ο αριθμός του εργατικού δυναμικού που απασχολείται στην Κρήτη στον κλάδο του τουρισμού , ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων σε όλη την Κρήτη στους λοιπούς κλάδους καθώς και το σύνολο των δύο παραπάνω. Ακόμη, παρουσιάζεται το ποσοστό απασχόλησης εργατικού δυναμικού στον τουριστικό κλάδο σε σύγκριση με το σύνολο των εργαζομένων σε όλη την Κρήτη. Τέλος, εμφανίζεται η ποσοστιαία μεταβολή της απασχόλησης στον τουρισμό από έτος σε έτος για την περίοδο 2013 έως το 2017.

Πίνακας 16. Αριθμός εργαζομένων στον κλάδο του τουρισμού στην Κρήτη

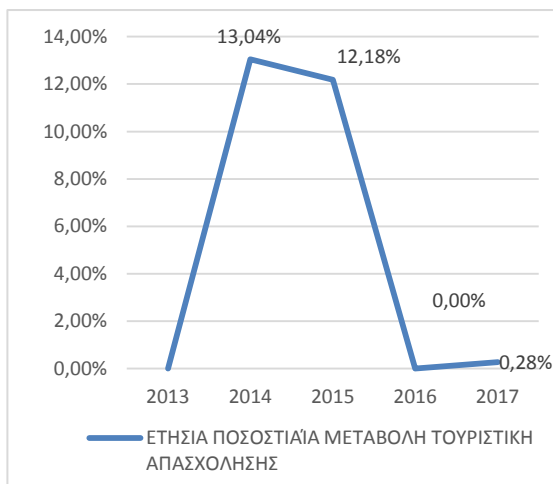
	2013	2014	2015	2016	2017
ΑΡ.ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	27.600	31.200	35.000	35.000	35.100
ΑΡ. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΟΥΣ ΛΟΙΠΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ⁷	187.100	181.000	174.200	185.600	199.700
ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ⁸	214.800	212.200	209.100	220.500	234.800
ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ	12,84%	14,70%	16,73%	15,87%	14,94%
ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	-	13,04%	12,18%	0,00%	0,28%
ΜΕΣΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	6,37%				
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	27,17%				

Πηγή : Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

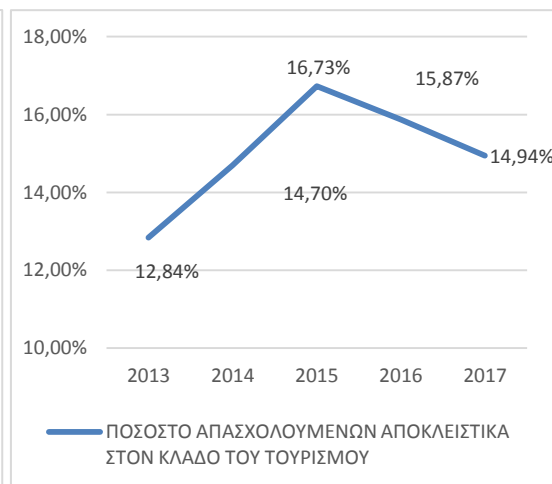
⁷ Ως απασχολούμενοι στον τουρισμό νοούνται οι εργαζόμενοι στην κατηγορία «Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και εστίασης». Αν και μέρος της δραστηριότητας της εστίασης δεν αφορά στον τουρισμό, η εποχικότητα που παρουσιάζουν τα στοιχεία απασχόλησης σε αυτήν ταυτίζεται με την εποχικότητα του Ελληνικού τουρισμού και ως εκ τούτου θεωρείται η δραστηριότητα αυτή ως κλάδος του τουρισμού. Επίσης, σημειώνεται ότι υπάρχουν άλλες τουριστικές δραστηριότητες (πχ μεταφορές, ταξιδιωτικά γραφεία) που περιλαμβάνονται σε άλλες κατηγορίες και δεν καταγράφονται στα στοιχεία της παρούσας έρευνας.

⁸ Η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού είναι δειγματοληπτική και διεξάγεται από την ΕΛΣΤΑΤ (Ως απασχολούμενοι ορίζονται τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω, τα οποία την εβδομάδα αναφοράς είτε εργάστηκαν έστω και μια ώρα με σκοπό την αμοιβή ή το κέρδος, είτε εργάστηκαν στην οικογενειακή επιχείρηση, είτε δεν εργάστηκαν αλλά είχαν μια εργασία ή επιχείρηση από την οποία απουσίαζαν προσωρινά).

Διάγραμμα 16. Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή τουριστικής απασχόλησης

Διάγραμμα 17. Ποσοστό απασχολούμενων αποκλειστικά στον κλάδο του τουρισμού στην Κρήτη

Με βάση τον παραπάνω πίνακα , από το σύνολο των εργαζομένων που απασχολήθηκαν στη Κρήτη για το έτος 2013 το 12,84% απασχολήθηκε αποκλειστικά σε θέσεις εργασίας στον κλάδο του τουρισμού, το 2014 το ποσοστό ανέρχεται στο 14,70% , το 2015 στο 16,73 % , το 2016 στο 15,87% ενώ το 2017 στο 14,94% .

Όπως παρουσιάζεται και στον πίνακα ,για το έτος 2014 παρατηρείται ότι απασχολήθηκαν στον τουρισμό 13,04% περισσότεροι εργαζόμενοι συγκριτικά με το 2013. Το 2015 σε σχέση με το 2014 εμφανίζεται πάλι μία άνοδος της τάξης 12,18%. Για το έτος 2016 ο αριθμός απασχόλησης εργατικού δυναμικού παρέμεινε αμετάβλητος συγκριτικά με το προηγούμενο έτος ενώ το 2017 εμφανίζει αύξηση μόλις 0,28%. Συμπερασματικά, κατά μέσο όρο για αυτή την πενταετία η ποσοστιαία μεταβολή παρουσιάζει ανοδική τάση στην απασχόληση των εργαζομένων στον τουριστικό κλάδο κατά 6,37%. Σε σύγκριση του έτος 2013 με το 2017 ως προς τον αριθμό των απασχολούμενων η συνολική μεταβολή που προκύπτει δείχνει αύξηση με ποσοστό 27,17%.

Πολλές επιχειρήσεις έχουν έμμεση σχέση με τον τουριστικό κλάδο και δεν αποτελούν τουριστική επιχείρηση ,ενώ χωρίς αυτές δεν θα μπορούσε να λειτουργήσει μία

επιχείρηση που στηρίζεται στον τουρισμό. Τέτοιες επιχειρήσεις μπορεί να είναι : π.χ. μία εταιρία που προμηθεύει τα ξενοδοχεία με πρώτες ύλες , μία βιομηχανία τροφίμων που προμηθεύει τα τουριστικά εστιατόρια ή μία εταιρία καθαρισμού. Οι εταιρίες αυτές εντάσσονται στους λοιπούς κλάδους. Κατά την θερινή περίοδο και λόγω της μεγάλης ζήτησης προϊόντων ή υπηρεσιών από επιχειρήσεις που έχουν άμεση σχέση με τον τουρισμό (ξενοδοχεία , τουριστικά γραφεία, επιχειρήσεις εστίασης σε τουριστικές περιοχές κλπ.) , οι επιχειρήσεις που έχουν έμμεση σχέση υποχρεούνται να προβούν σε εποχιακές προσλήψεις ώστε να καλύψουν την ζήτηση που δημιουργείται κατά την περίοδο την οποία αυξάνεται ο τουρισμός.

Για το λόγο αυτό, τα στατιστικά στοιχεία της απασχόλησης εργασίας στα τουριστικά επαγγέλματα δεν μας δείχνουν τα ακριβή αποτελέσματα για την συμβολή του τουρισμού στην απασχόληση του εργατικού δυναμικού καθώς στα στοιχεία αυτά δεν περιλαμβάνονται τα επαγγέλματα που έχουν έμμεση σχέση με τον τουριστικό κλάδο και στα οποία απασχολείται ένα μεγάλο μέρος εργαζομένων.

Πίνακας 17. Σύνολο απασχολούμενων στον τουρισμό στην Ελλάδα και σύγκριση με την Κρήτη

	2013	2014	2015	2016	2017
ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	259.206	297.122	325.539	341.178	350.692
ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ	27.600	31.200	35.000	35.000	35.100
ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	10,64%	10,50%	10,75%	10,26%	10,01%
Μ.Ο ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	10,43%				

Πηγή : Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Διάγραμμα 18. Ποσοστό συμμετοχής της Κρήτης στην απασχόληση του τουρισμού της Ελλάδας

Στον πίνακα 17 εμφανίζεται το σύνολο των απασχολούμενων στον κλάδο του τουρισμού σε πανελλαδικό επίπεδο καθώς και το αντίστοιχο ποσοστό σε επίπεδο Κρήτης. Συγκρίνοντας τα ποσοστά προκύπτει ότι η απασχόληση στον κλάδο του τουρισμού στην Κρήτη αποτελεί κατά μέσο όρο το 10,43% της απασχόλησης στον κλάδο του τουρισμού σε ολόκληρη την Ελλάδα.

2.3 ΑΦΙΞΕΙΣ ΕΠΙΒΑΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΩΝ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ 2013- 2017

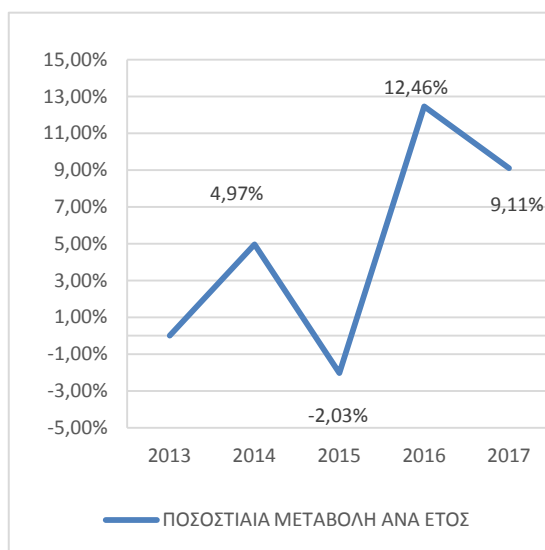
ΑΦΙΞΕΙΣ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ - Ν.ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ

Πίνακας 18. Αριθμός αφίξεων επιβατών εξωτερικού Αεροδρομίου Ηρακλείου

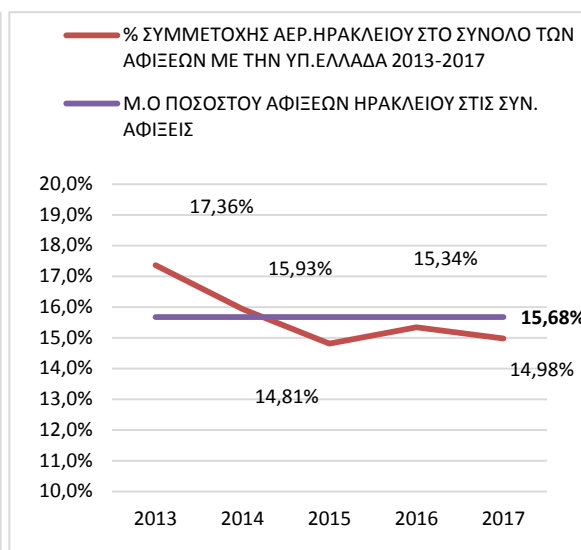
	ΑΡ.ΑΦΙΞΕΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΣΤΟ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΑΡ.ΑΦΙΞΕΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΣΤΑ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΦΙΞΕΩΝ ΣΤΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΑΦΙΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΝΑ ΕΤΟΣ
2013	2.472.775	14.239.508	-	17,36%
2014	2.595.702	16.286.717	4,97%	15,93%
2015	2.542.914	17.160.024	-2,03%	14,81%
2016	2.859.931	18.634.235	12,46%	15,34%
2017	3.120.510	20.822.013	9,11%	14,98%
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ				15,68%
ΜΕΣΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ			6,10%	
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	26,19%			

Πηγή : ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ

Διάγραμμα 19. Ετήσια Ποσοστιαία μεταβολή ανά έτος στον αριθμό αφίξεων Αεροδρομίου Ηρακλείου

Διάγραμμα 20. Ποσοστό συμμετοχής Αεροδρ. Ηρακλείου στις Συν.αφίξεις της Ελλάδας

Το Αεροδρόμιο Ηρακλείου «Νίκος Καζαντζάκης» αποτελεί το δεύτερο αεροδρόμιο μετά από το Αεροδρόμιο Ελευθέριος Βενιζέλος της Αθήνας με τις περισσότερες αφίξεις αλλοδαπών σε όλη την Ελλάδα.

Πηγή: <https://sete.gr/>

Από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα για τα έτη 2013 έως 2017 προκύπτει ότι το Αεροδρόμιο του Ηρακλείου δέχεται μεγάλα ποσοστά αλλοδαπών τουριστών ετησίως. Κατά μέσο όρο το Αεροδρόμιο του Ηρακλείου δέχεται το 15,68% των τουριστών της Ελλάδας. Δηλαδή σχεδόν 2 στους 10 τουρίστες που επισκέπτονται την Ελλάδα προτιμούν το Ηράκλειο ως τουριστικό προορισμό.

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα υπολογίζεται ο μέσος ρυθμός μεταβολής ο οποίος δείχνει ότι διαχρονικά από το έτος 2013-2017 οι αφίξεις τουριστών από το εξωτερικό στο Αεροδρόμιο Ηρακλείου έχουν αυξητική τάση κατά 6,10%. Τα έτη που εμφανίζουν τις πιο έντονες διακυμάνσεις είναι το 2015 όπου παρουσιάζεται μείωση της ποσοστιαίας μεταβολής των αφίξεων κατά 2,03% συγκριτικά με το προηγούμενο έτος, και το 2016 όπου η ποσοστιαία μεταβολή εμφανίζει αυξητική τάση κατά 12,46%. Ακόμη, όπως αναφέρεται στον πίνακα 18, η συνολική μεταβολή κάνοντας σύγκριση

των τιμών του 2013 με εκείνων του 2017 παρουσιάζει άνοδο στον αριθμό των αφίξεων κατά 26,19%.

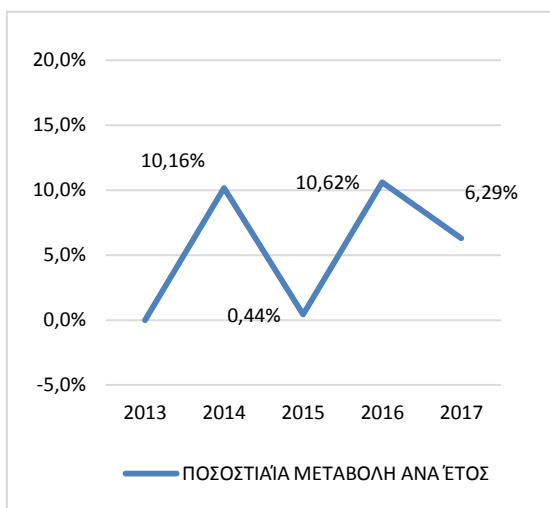
ΑΦΙΞΕΙΣ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΧΑΝΙΩΝ - Ι.ΔΑΣΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ

Πίνακας 19. Αριθμός αφίξεων επιβατών εξωτερικού Αεροδρομίου Χανίων

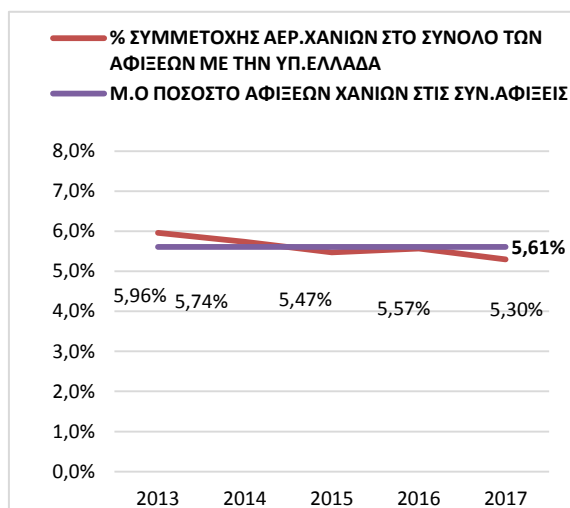
	ΑΡ.ΑΦΙΞΕΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΧΑΝΙΩΝ	ΑΡ.ΑΦΙΞΕΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΣΤΑ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΧΑΝΙΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΦΙΞΕΩΝ ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΑΦΙΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΝΑ ΕΤΟΣ
2013	849.271	14.239.508	-	5,96%
2014	935.615	16.286.717	10,16%	5,74%
2015	939.794	17.160.024	0,44%	5,47%
2016	1.039.616	18.634.235	10,62%	5,57%
2017	1.105.054	20.822.013	6,29%	5,30%
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ				5,61%
ΜΕΣΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΧΑΝΙΩΝ			6,87%	
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΧΑΝΙΩΝ	30,12%			

Πηγή : ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ

Διάγραμμα 21. Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή / έτος στον αριθμό αφίξεων Αεροδρομίου Χανίων

Διάγραμμα 22. Ποσοστό συμμετοχής Αεροδρ. Χανίων στις Συν.αφίξεις της Ελλάδας

Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει ότι το ποσοστό των αφίξεων των αλλοδαπών τουριστών στα Χανιά αποτελεί κατά μέσο όρο το 5,61% του συνόλου των αφίξεων ολόκληρης της χώρας. Στο σύνολο της πενταετίας οι αφίξεις στο Αεροδρόμιο των Χανίων δεν παρουσιάζουν μεγάλες μεταβολές στον αριθμό αφίξεων αλλοδαπών συγκριτικά με το σύνολο της υπόλοιπης Ελλάδας. Όπως προκύπτει από τα δεδομένα, παρατηρείται ότι το Αεροδρόμιο των Χανίων εξυπηρετεί μικρότερο ποσοστό αφίξεων εξωτερικού σε σχέση με το Ηράκλειο.

Για τα έτη 2013 – 2017 με βάση την μέση ποσοστιαία μεταβολή παρατηρείται μία αυξητική τάση κατά 6,87%. Στην διάρκεια της πενταετίας καταγράφονται μόνο θετικές μεταβολές αν συγκριθεί κάθε έτος με το προηγούμενο. Το 2014 και το 2016 εμφανίστηκαν οι μεγαλύτερες θετικές ποσοστιαίες μεταβολές με 10,16% και 10,62% αντίστοιχα. Ακόμη, από την συνολική μεταβολή για το έτος 2013 συγκριτικά με 2017 διακρίνεται άνοδος στις αφίξεις στο αεροδρόμιο των Χανίων κατά 30,12%.

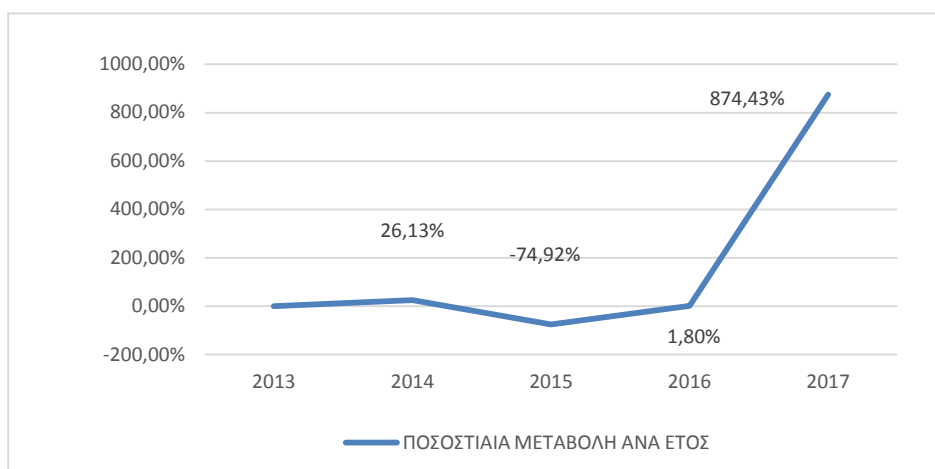
ΑΦΙΞΕΙΣ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΣΗΤΕΙΑΣ – ΒΙΤΣΕΝΤΖΟΣ ΚΟΡΝΑΡΟΣ

Πίνακας 20. Αριθμός αφίξεων επιβατών εξωτερικού Αεροδρομίου Σητείας

	ΑΡ.ΑΦΙΞΕΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΣΤΟ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΣΗΤΕΙΑΣ	ΑΡ.ΑΦΙΞΕΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΣΤΑ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΗΤΕΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΦΙΞΕΩΝ ΣΤΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΑΦΙΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΝΑ ΕΤΟΣ
2013	1.932	14.239.508	-	0,01%
2014	2.437	16.286.717	26,13%	0,01%
2015	611	17.160.024	-74,92%	0,003%
2016	622	18.634.235	1,80%	0,003%
2017	6.061	20.822.013	874,43%	0,03%
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ				0,011%
ΜΕΣΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΗΤΕΙΑΣ			206,86%	
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΗΤΕΙΑΣ	213,72%			

Πηγή : ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ

Διάγραμμα 23. Ετήσια Ποσοστιαία μεταβολή / έτος στον αριθμό αφίξεων Αεροδρομίου Σητείας

Το Αεροδρόμιο της Σητείας εξυπηρετεί τον πιο μικρό αριθμό επιβατών σε σχέση με τα άλλα δύο Αεροδρόμια του νησιού. Για την χρονική περίοδο 2013-2017 το αεροδρόμιο της Σητείας αποτελεί κατά μέσο όρο το 0,011% του συνόλου των αφίξεων αλλοδαπών τουριστών ολόκληρης της χώρας. Με βάση τα στοιχεία του πίνακα διαπιστώνεται ότι μέσα σε αυτό το χρονοδιάγραμμα οι μεταβολές που καταγράφονται είναι πολύ έντονες. Όπως εμφανίζεται στην συνολική μεταβολή προκύπτει αύξηση του αριθμού των αφίξεων κατά 213,72% και από 1.932 αφίξεις το 2013 καταλήγει σε 6.061 το 2017.

Συγκρίνοντας κάθε έτος με το προηγούμενο οι πιο έντονες μεταβολές καταγράφονται το 2015 όπου η ποσοστιαία μεταβολή είναι αρνητική κατά 74,92% σε σχέση με το 2014. Επίσης το 2017 ο αριθμός αφίξεων τουριστών εξωτερικού αυξάνεται κατακόρυφα κατά 874,43 % και από μόλις 622 επισκέπτες το 2016 μεταβάλλεται σε 6.061 για το 2017. Η μέση ποσοστιαία μεταβολή που καταγράφεται για το διάστημα 2013 έως το 2017 είναι θετική κατά 206,86%.

Σημαντικό ρόλο σε αυτές τις έντονες μεταβολές στον αριθμό των επισκεπτών για το χρονικό διάστημα 2013-2017 διαδραμάτισε η ολοκλήρωση η του αεροδρομίου Σητείας. Το έργο υλοποίησης του αεροδρομίου το οποίο είχε ξεκινήσει από το 2006 είχε παγώσει για ένα διάστημα, με αποτέλεσμα το έργο να ξεκινήσει ξανά το 2012 και με πολλές δυσκολίες να ολοκληρωθεί και εγκαινιαστεί το 2016. Μετά την ολοκλήρωση του αναπτυξιακού έργου, το Αεροδρόμιο είναι πλέον σε θέση να εξυπηρετεί μεγάλα αεροσκάφη σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα ασφάλειας και ανέσεων.

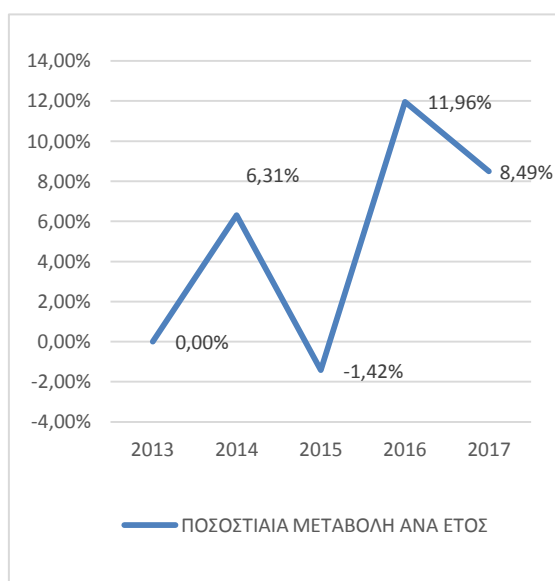
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΝ ΑΦΙΞΕΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Πίνακας 21. Αριθμός συνολικών αφίξεων επιβατών εξωτερικού Αεροδρομίων Κρήτης

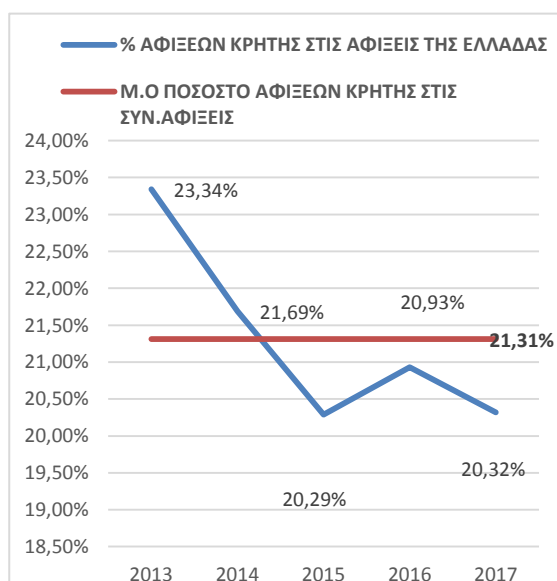
	ΑΡ.ΑΦΙΞΕΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΣΤΑ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ	ΑΡ.ΑΦΙΞΕΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΓΙΑ ΟΛΑ ΤΑ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΚΡΗΤΗΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΑΦΙΞΕΩΝ ΚΡΗΤΗΣ ΣΤΙΣ Σ.ΑΦΙΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
2013	3.323.978	14.239.508	-	-	23,34%
2014	3.533.754	16.286.717	6,31%	14,37%	21,69%
2015	3.483.319	17.160.024	-1,42%	5,36%	20,29%
2016	3.900.169	18.634.235	11,96%	8,59%	20,93%
2017	4.231.625	20.822.013	8,49%	11,74%	20,32%
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ					21,31%
ΜΕΣΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ			6,33%	10,01%	
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	27,31%	46,23%			

Πηγή: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ

Διάγραμμα 24. Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή ανα έτος στον αριθμό αφίξεων Αεροδρομίων στην Κρήτη

Διάγραμμα 25. Ποσοστό συμμετοχής Αεροδρ . Κρήτης στις Συν. αφίξεις της Ελλάδας

Τα παραπάνω στοιχεία αφορούν την συνολική εικόνα για τις αφίξεις σε όλο το νησί της Κρήτης και συνολικά για τα αεροδρόμια της Ελλάδας. Η Κρήτη συμβάλει δυναμικά στον τουρισμό, διότι όπως προκύπτει κατά μέσο όρο δέχεται το 21,31% του συνόλου των αεροπορικών αφίξεων των επισκεπτών του εξωτερικού όλης της Ελλάδας.

Όπως προκύπτει από τα δεδομένα, η Ελλάδα στην διάρκεια της πενταετίας εμφανίζει αύξηση στις αφίξεις επισκεπτών στα αεροδρόμια. Αναλυτικότερα, συγκρίνοντας τις τιμές από το 2013 – 2017 υπολογίζετε αύξηση με μέση ποσοστιαία μεταβολή 10,01%. Παράλληλα, καταγράφεται η συνολική μεταβολή για την Ελλάδα όπου συγκρίνοντας τις αφίξεις του έτους 2013 με το 2017 παρουσιάζεται εξίσου αύξηση με ποσοστό 46,23%.

Όσον αφορά το σύνολο των αφίξεων σε όλα τα αεροδρόμια της Κρήτης ο μέσος ρυθμός μεταβολής για τα έτη 2013 έως 2017 εμφανίζεται με θετικό πρόσημο κατά 6,33%. Όπως φαίνεται στα δεδομένα του πίνακα για τις αφίξεις αλλοδαπών στην Κρήτη το μόνο έτος που παρουσίασε μείωση σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος είναι το 2015 με πτώση του αριθμού των αφίξεων με ποσοστό -1,42 %. Αξιόλογο είναι να επισημανθεί ότι η μεγαλύτερη θετική μεταβολή σε σχέση με το προηγούμενο έτος εμφανίζετε το 2016 με 11,96%. Η συνολική ποσοστιαία μεταβολή για το 2013 συγκριτικά με το 2017 παρουσιάζει αύξησή κατά 27,31% και από 3.323.978 αφίξεις καταλήγουν το 2017 σε 4.231.625.

Συμπερασματικά, παρατηρείτε ότι οι αφίξεις αλλοδαπών επισκεπτών στα αεροδρόμια της Κρήτης σε σύγκριση με τις αφίξεις στα αεροδρόμια όλης της Ελλάδας εμφανίζουν μικρότερο ρυθμό αύξησης κατά μέσο όρο για τα έτη 2013 – 2017.

2.4 ΑΦΙΞΕΙΣ ΕΠΙΒΑΤΩΝ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ ΣΤΑ ΛΙΜΑΝΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ο κλάδος της κρουαζιέρας θεωρείται ένας από τους πλέον δυναμικούς και ελπιδοφόρους κλάδους του τουρισμού με σημαντική συμβολή στην παγκόσμια οικονομία αλλά και στην απασχόληση. Σε εθνικό επίπεδο, η Ελλάδα διαθέτει μερικά από τα πιο σημαντικά λιμάνια της Ευρώπης ενώ χαρακτηριστικό είναι ότι για το έτος 2013 “σκαρφάλωσε” στη τρίτη θέση των κορυφαίων προορισμών στην Ευρώπη με 4,6

εκατ. επισκέπτες. Παράλληλα δημιουργήθηκαν 11.000 θέσεις εργασίας, ενώ τα έσοδα από τον κλάδο της κρουαζιέρας έφτασαν τα € 574 εκατομμύρια. (cliaeuropre,2013)

ΑΦΙΞΕΙΣ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΟΠΛΟΙΩΝ ΛΙΜΕΝΑΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

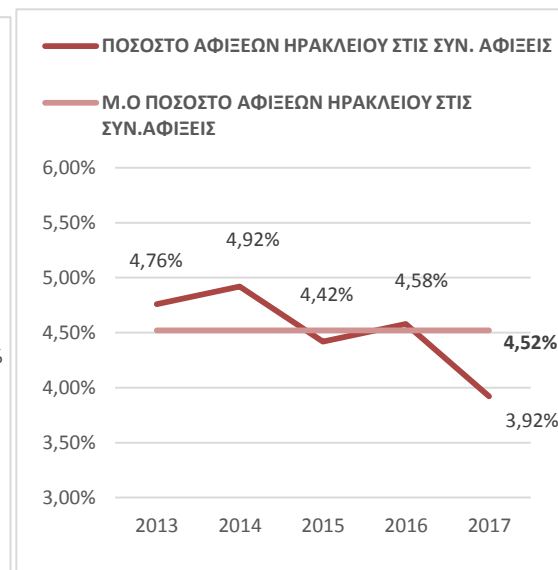
Πίνακας 22. Αριθμός αφίξεων επιβατών Κρουαζιέρας στο Λιμάνι Ηρακλείου

	ΑΡ.ΑΦΙΞΕΩΝ ΕΠΙΒΑΤΩΝ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΑΡ.ΑΦΙΞΕΩΝ ΕΠΙΒΑΤΩΝ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΦΙΞΕΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΦΙΞΕΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΣΤΙΣ ΣΥΝ. ΑΦΙΞΕΙΣ
2013	270.020	5.661.889	-	4,76%
2014	242.951	4.937.247	-10,02%	4,92%
2015	219.805	4.964.443	-9,53%	4,42%
2016	238.780	5.204.231	8,63%	4,58%
2017	181.693	4.625.363	-23,90%	3,92%
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ				4,52%
ΜΕΣΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ			-8,71%	
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	-32,71%			

Πηγή: Ένωση Λιμένων Ελλάδος

Διάγραμμα 27. Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή ανά έτος στον αριθμό αφίξεων Κρουαζιέρας Ηρακλείου

Διάγραμμα 26. Ποσοστό συμμετοχής αφίξεων Κρουαζιέρας Ηρακλείου στις Συν.αφίξεις της Ελλάδας

Σύμφωνα με το παραπάνω πίνακα οι αφίξεις επιβατών κρουαζιερόπλοιων την τελευταία πενταετία στον λιμένα Ηρακλείου, παρουσιάζουν πτωτική τάση. Αναλυτικότερα, οι αφίξεις στον λιμένα Ηρακλείου συγκρίνοντας κάθε έτος με το προηγούμενο παρουσίασαν πτώση για το έτος 2014 της τάξης του 10,02%, ενώ η μείωση συνεχίστηκε και για το έτος 2015 όπου κατεγράφη πτώση 9,53%. Το έτος 2016 σημειώθηκε άνοδος των αφίξεων κατά 8,63%, χωρίς όμως να επιτευχθεί η διατήρηση της ανοδικής πορείας, με αποτέλεσμα την μείωση της ποσοστιαίας μεταβολής το έτος 2017 κατά 23,9%.

Η μέση ποσοστιαία μεταβολή για το διάστημα 2013 έως 2017 παρουσιάζει πτωτική τάση όσον αφορά τον αριθμό αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας με ποσοστό -8,71%. Παράλληλα η συνολική μεταβολή των αφίξεων βάση των τιμών του 2013 και του 2017 εμφανίζει έντονη μείωση με ποσοστό -32,71%. Τέλος οι αφίξεις επιβατών κρουαζιέρας στον λιμένα Ηρακλείου αντιστοιχούν κατά μέσο όρο στο 4,52% των συνολικών αφίξεων της χώρας.

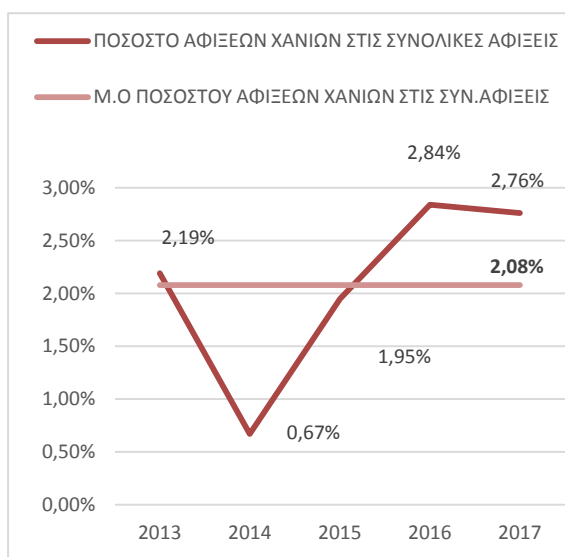
ΑΦΙΞΕΙΣ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΟΠΛΟΙΩΝ ΛΙΜΕΝΑΣ ΧΑΝΙΩΝ

Πίνακας 23. Αριθμός αφίξεων επιβατών Κρουαζιέρας στο Λιμάνι Χανίων

	ΑΡ.ΑΦΙΞΕΩΝ ΕΠΙΒΑΤΩΝ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ ΧΑΝΙΩΝ	ΑΡ. ΑΦΙΞΕΩΝ ΕΠΙΒΑΤΩΝ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΦΙΞΕΩΝ ΧΑΝΙΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΦΙΞΕΩΝ ΧΑΝΙΩΝ ΣΤΙΣ ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΑΦΙΞΕΙΣ
2013	124.205	5.661.889	-	2,19%
2014	33.304	4.937.247	-73,18%	0,67%
2015	96.612	4.964.443	190,09%	1,95%
2016	147.915	5.204.231	53,10%	2,84%
2017	128.067	4.625.363	42%	2,76%
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ				2,08%
ΜΕΣΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΧΑΝΙΩΝ			39,15%	
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΧΑΝΙΩΝ	3,11%			

Πηγή : Ένωση Λιμένων Ελλάδος

Διάγραμμα 28. Ποσοστό συμμετοχής αφίξεων Κρουαζιέρας Χανίων στις Συν.αφίξεις της Ελλάδας

Διάγραμμα 29. Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή ανα έτος στον αριθμό αφίξεων Κρουαζιέρας Χανίων

Σύμφωνα με τα δεδομένα του παραπάνω πίνακα, οι αφίξεις επιβατών κρουαζιερόπλοιων στον λιμένα Χανίων παρουσιάζουν σημαντικές μεταβολές ανά έτος. Για το έτος 2014 παρουσιάστηκε μείωση των αφίξεων 73,18%, ενώ για το έτος 2015 παρουσιάστηκε κατακόρυφη άνοδος των αφίξεων ύψους 190,09%. Για το 2016 η ανοδική τάση συνεχίστηκε με ποσοστό 53,10%, ενώ για το 2017 παρουσιάστηκε μείωση 13,42%.

Υπολογίζοντας την μέση ποσοστιαία μεταβολή που συμπεριλαμβάνει τις τιμές των πέντε ετών προκύπτει ότι ο αριθμός αφίξεων για τον λιμένα Χανίων έχει ανοδική τάση με ποσοστό 39,15%. Παράλληλα συγκρίνοντας τις τιμές του 2013 με εκείνες του 2017 προκύπτει ότι η συνολική μεταβολή των αφίξεων είναι θετική με ποσοστό 3,11%. Τέλος προκύπτει ότι ο λιμένας Χανίων συμμετέχει στις συνολικές αφίξεις επιβατών κρουαζιερόπλοιων της χώρας κατά μέσο όρο 2,08%.

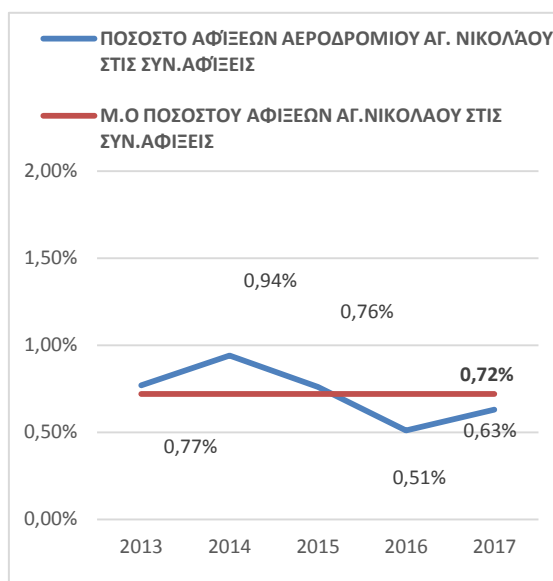
ΑΦΙΞΕΙΣ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΟΠΛΟΙΩΝ ΛΙΜΕΝΑ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Πίνακας 24. Αριθμός αφίξεων επιβατών Κρουαζιέρας στο Λιμάνι Αγίου Νικολάου

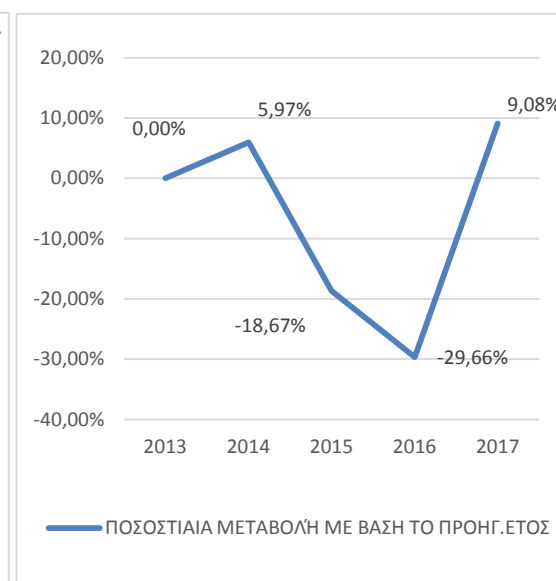
	ΑΡ.ΑΦΙΞΕΩΝ ΕΠΙΒΑΤΩΝ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ ΑΓ.ΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΑΡ.ΑΦΙΞΕΩΝ ΕΠΙΒΑΤΩΝ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΦΙΞΕΩΝ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΦΙΞΕΩΝ ΑΓ.ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΤΙΣ ΣΥΝ.ΑΦΙΞΕΙΣ
2013	43.817	5.661.889	-	0,77%
2014	46.432	4.937.247	5,97%	0,94%
2015	37.762	4.964.443	-18,67%	0,76%
2016	26.560	5.204.231	-29,66%	0,51%
2017	28.972	4.625.363	9,08%	0,63%
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ				0,72%
ΜΕΣΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ			-8,32%	
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	-33,88%			

Πηγή : Ένωση Λιμένων Ελλάδος

Διάγραμμα 30. Ποσοστό συμμετοχής αφίξεων Κρουαζιέρας Αγίου Νικολάου στις Συν. αφίξεις της Ελλάδας

Διάγραμμα 31. Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή ανα έτος στον αριθμό αφίξεων Κρουαζιέρας Αγίου Νικολάου

Για τον λιμένα Αγίου Νικολάου αντίστοιχα, οι αφίξεις επιβατών κρουαζιερόπλοιων την τελευταία πενταετία σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα διαμορφώθηκαν ως εξής: για το έτος 2014 σημειώθηκε μικρή αύξηση 5,97% ενώ για το έτος 2015 οι αφίξεις μειώθηκαν κατά 18,67%. Παράλληλα, το έτος 2016 σημειώθηκε η μεγαλύτερη πτώση των αφίξεων με μείωση 29,66% ενώ για το 2017 οι αφίξεις ανέκαμψαν με αύξηση 9,08%.

Συνολικά η μέση ποσοστιαία μεταβολή των αφίξεων για τα έτη 2013 έως και 2017 παρουσιάζει πτωτική τάση με ποσοστό -8,32%. Παράλληλα συγκρίνοντας τις τιμές του 2013 με εκείνες του 2017 προκύπτει έντονη μείωση των αφίξεων επισκεπτών κρουαζιερόπλοιων με ποσοστό -33,88%. Τέλος ο λιμένας του Αγίου Νικολάου παρουσιάζει κατά μέσο όρο πολύ μικρή συμμετοχή στις συνολικές αφίξεις επιβατών κρουαζιερόπλοιων της χώρας με ποσοστό συμμετοχής 0,72%.

ΑΦΙΞΕΙΣ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΟΠΛΟΙΩΝ ΛΙΜΕΝΑΣ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

Πίνακας 25. Αριθμός αφίξεων επιβατών Κρουαζιέρας στο Λιμάνι Ρεθύμνου

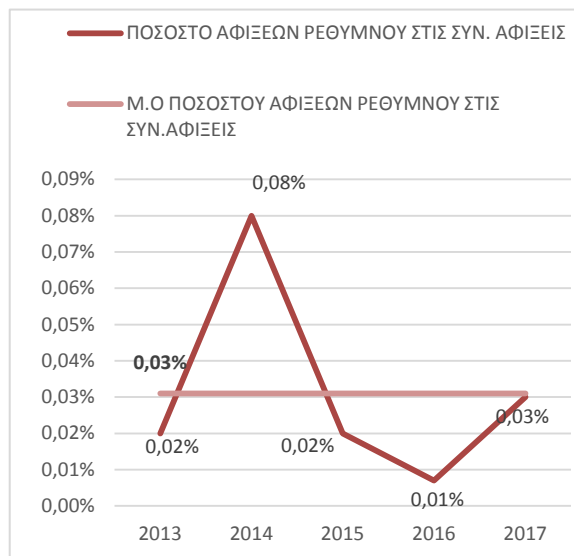
	ΑΡ. ΑΦΙΞΕΩΝ ΕΠΙΒΑΤΩΝ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ ΡΕΘΥΜΝΟΥ	ΑΡ. ΑΦΙΞΕΩΝ ΕΠΙΒΑΤΩΝ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΦΙΞΕΩΝ ΡΕΘΥΜΝΟΥ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΦΙΞΕΩΝ ΡΕΘΥΜΝΟΥ ΣΤΙΣ ΣΥΝ. ΑΦΙΞΕΙΣ
2013	1336	5.661.889	-	0,02%
2014	4220	4.937.247	215,87%	0,08%
2015	1076	4.964.443	-74,50%	0,02%
2016	400	5.204.231	-62,82%	0,007%
2017	1301	4.625.363	225,25%	0,03%
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ				0,031%
ΜΕΣΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΡΕΘΥΜΝΟΥ			75,95%	
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΡΕΘΥΜΝΟΥ	-2,62%			

Πηγή : Ένωση Λιμένων Ελλάδος

Διάγραμμα 33. Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή ανα έτος στον αριθμό αφίξεων Κρουαζιέρας Ρεθύμνου

Διάγραμμα 32. Ποσοστό συμμετοχής αφίξεων Κρουαζιέρας Ρεθύμνου στις Συν.αφίξεις της Ελλάδας

Ο λιμένας Ρεθύμνου παρουσιάζει ιδιαίτερα χαμηλές αφίξεις τουριστών μέσω κρουαζιερόπλοιων, συγκριτικά με τα υπόλοιπα λιμάνια της Κρήτης. Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, για το έτος 2014 παρουσιάστηκε σημαντική αύξηση των αφίξεων 215,87% ενώ για το έτος 2015 υπήρξε μείωση κατά 74,50% συγκριτικά με τα προηγούμενο έτος. Η μείωση των αφίξεων συνεχίστηκε για το έτος 2016 με ποσοστό 62,82% ενώ τέλος για το 2017 σημειώθηκε μεγάλη αύξηση των αφίξεων κατά 225,25%.

Η μέση ποσοστιαία μεταβολή των αφίξεων βάση όλων των τιμών της πενταετίας για το νομό Ρεθύμνου παρουσιάζει ανοδική τάση με ποσοστό 75,95%. Παράλληλα συγκρίνοντας τις τιμές του 2013 με εκείνες του 2017 προκύπτει ότι η συνολική μεταβολή των αφίξεων παρουσίασε μικρή μείωση με ποσοστό -2,62%. Τέλος παρά την μεγάλη αύξηση που παρουσιάζει η μέση ποσοστιαία μεταβολή, το ποσοστό συμμετοχής των τουριστικών αφίξεων μέσω κρουαζιερόπλοιων για τον λιμένα Ρεθύμνου σε σχέση με το αντίστοιχο της χώρας υπολογίζεται κατά μέσο όρο στο 0,031%.

ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΑΦΙΞΕΙΣ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

Πίνακας 26. Αριθμός αφίξεων επιβατών Κρουαζιέρας στα Λιμάνια της Κρήτης

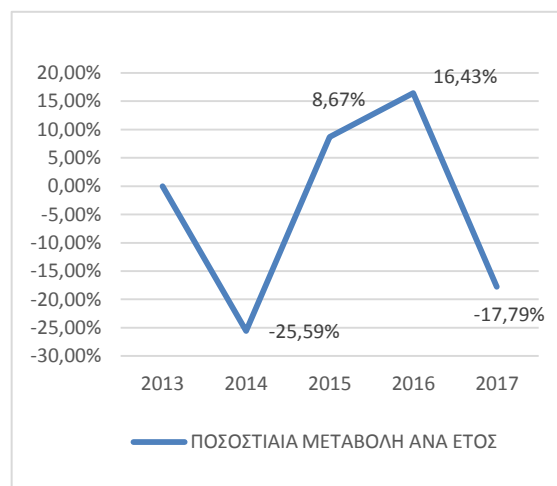
	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡ. ΑΦΙΞΕΩΝ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡ. ΑΦΙΞΕΩΝ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΦΙΞΕΩΝ ΚΡΗΤΗΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΦΙΞΕΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΣΤΙΣ ΣΥΝ.ΑΦΙΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
2013	439.378	5.661.889	-	-	7,76%
2014	326.907	4.937.247	-25,59%	-12,79%	6,62%
2015	355.255	4.964.443	8,67%	0,55%	7,15%
2016	413.655	5.204.231	16,43%	4,83%	7,94%
2017	340.033	4.625.363	-17,79%	-11,12%	7,35%
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ					7,36%
ΜΕΣΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ			-4,57%	-4,63%	
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	-22,61%	-18,31%			

Πηγή : Ένωση Λιμένων Ελλάδος

Διάγραμμα 34. Ποσοστό συμμετοχής αφίξεων Κρουαζιέρας Κρήτης στις Συν.αφίξεις της Ελλάδας

Διάγραμμα 35. Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή ανα έτος στον αριθμό αφίξεων Κρουαζιέρας στην Κρήτη

Ο παραπάνω πίνακας απεικονίζει τις συνολικές αφίξεις τουριστών μέσω κρουαζιερόπλοιων, για ολόκληρο το νησί της Κρήτης την τελευταία πενταετία. Σύμφωνα με τα παραπάνω δεδομένα, η ποσοστιαία μεταβολή για το έτος 2014 σε σχέση με το 2013 εμφανίζει μια σημαντική μείωση κατά 25,59% ενώ για το έτος 2015 συγκριτικά με το προηγούμενο έτος παρουσιάζεται ανάκαμψη των αφίξεων κατά 8,67%. Το 2016 παρουσιάζεται αύξηση της ποσοστιαίας μεταβολής των αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας του εξωτερικού με ποσοστό 16,43%, ενώ για το 2017 προκύπτει μείωση κατά 17,79%.

Ο μέσος ρυθμός μεταβολής των αφίξεων επιβατών κρουαζιέρας της Κρήτης για το διάστημα 2013 έως και 2017 παρουσιάζει πτωτική τάση με ποσοστό -4,57%. Παράλληλα συγκρίνοντας το έτος 2013 με το έτος 2017 προκύπτει ότι η συνολική μεταβολή των αφίξεων για την Κρήτη ήταν αρνητική κατά -22,61%.

Συγκρίνοντας την ποσοστιαία μεταβολή των αφίξεων της Κρήτης σε σχέση με της Ελλάδας παρατηρούμε σημαντικές αποκλίσεις με τις πιο έντονες διακυμάνσεις να καταγράφονται το 2015 όπου ενώ το ποσοστό των αφίξεων αυξήθηκε κατά 8,67% για το νησί της Κρήτης το αντίστοιχο ποσοστό για το σύνολο της χώρας έφτασε το 0,55%. Επίσης το 2016 η Κρήτη παρουσιάζει αύξηση στις αφίξεις κατά 16,43% ενώ στο σύνολο της χώρας παρουσιάζεται αύξηση 4,83%. Η μέση ποσοστιαία μεταβολή των επιβατικών αφίξεων μέσω κρουαζιερόπλοιων της περιόδου 2013 έως και 2017 για την Ελλάδα υπολογίστηκε στο -4,63% ποσοστό που παρουσιάζει ιδιαίτερα μικρή απόκλιση από το αντίστοιχο ποσοστό της Κρήτης. Όσον αφορά την συνολική μεταβολή των αφίξεων, στο σύνολο της Ελλάδας παρουσιάστηκε μικρότερη μείωση συγκριτικά με την Κρήτη με ποσοστό -18,31%.

Τέλος οι συνολικές αφίξεις τουριστών μέσω κρουαζιερόπλοιων στην Κρήτη συμμετέχουν στις αντίστοιχες αφίξεις πανελλαδικά κατά μέσο όρο με ποσοστό 7,36%.

ΚΕΦΆΛΑΙΟ 3^ο – Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΑΜΕΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ ΣΤΟ ΑΕΠ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.

Πίνακας 27. Τουριστική δαπάνη και ΑΕΠ της Ελλάδας και της Κρήτης

A/A		1	2	3	4	5
		2013*	2014*	2015*	2016*	2017*
1	ΑΕΠ ΚΡΗΤΗΣ	8,565	8,781	8,880	8,732	8,917
2	ΑΕΠ ΕΛΛΑΔΑΣ	180,654	178,656	177,258	176,488	180,218
3	ΑΜΕΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗΣ 9ΚΡΗΤΗΣ	4,227	4,868	4,828	4,117	4,898
4	ΑΜΕΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ ΕΛΛΑΔΑΣ	11,707	13,142	13,686	12,749	14,203

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΤτΕ - Επεξεργασία: SETE Intelligence.

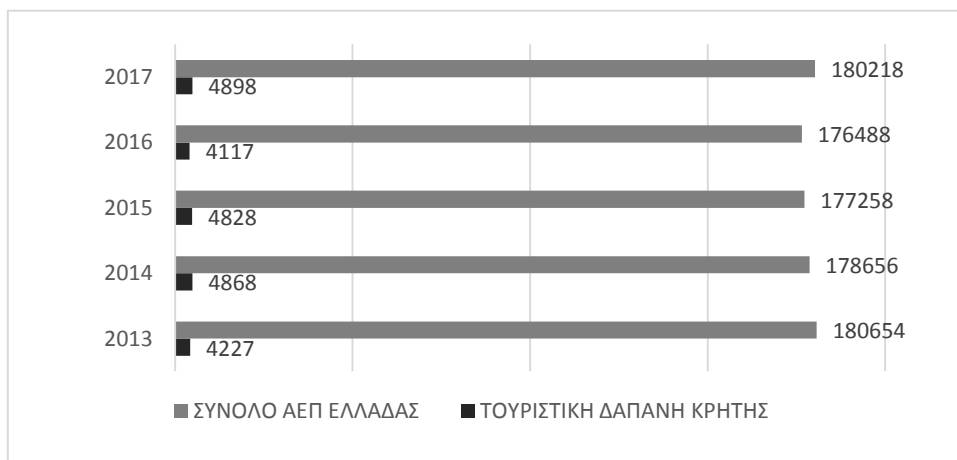
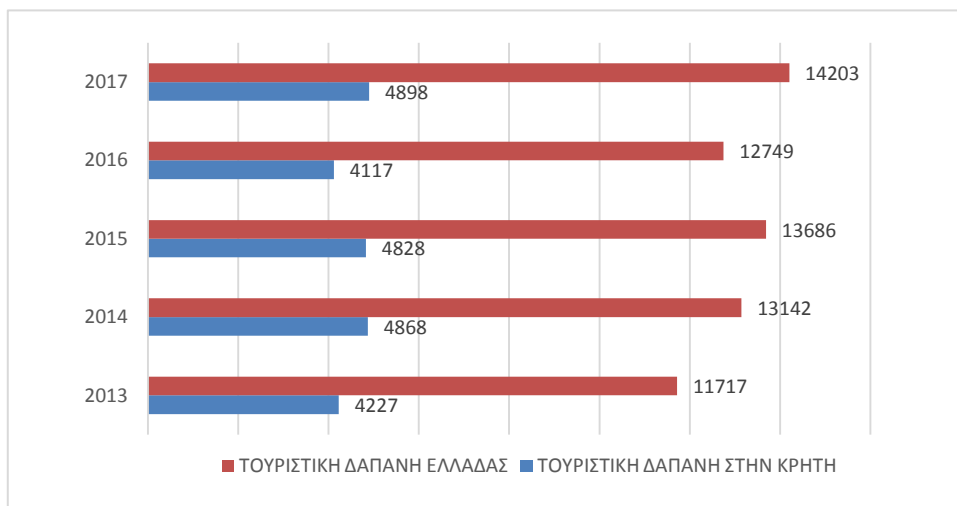
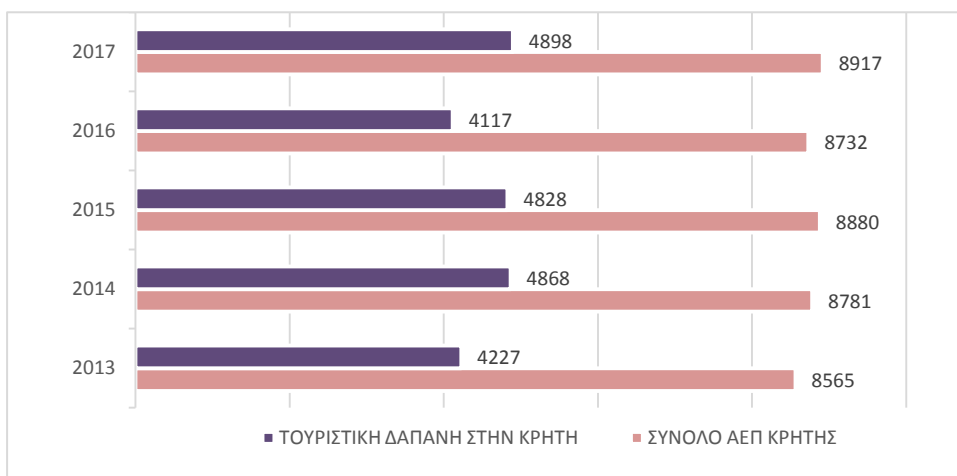
*Έλλειψη στοιχείων για την περιφερειακή κατανομή της τουριστικής δαπάνης, η εκτίμησή της γίνεται προσεγγιστικά, χρησιμοποιώντας ως δείκτη την περιφερειακή κατανομή των διανυκτερεύσεων

*Τα στοιχεία αφορούν προσωρινά στοιχεία

*Τα στοιχεία απεικονίζονται σε εκατομμύρια ευρώ σε τρέχουσες τιμές
Η γραμμή 3 και 4 αφορά Δαπάνη εισερχόμενων τουριστών στα οποία δεν περιλαμβάνονται τα έσοδα από Κρουαζιέρας

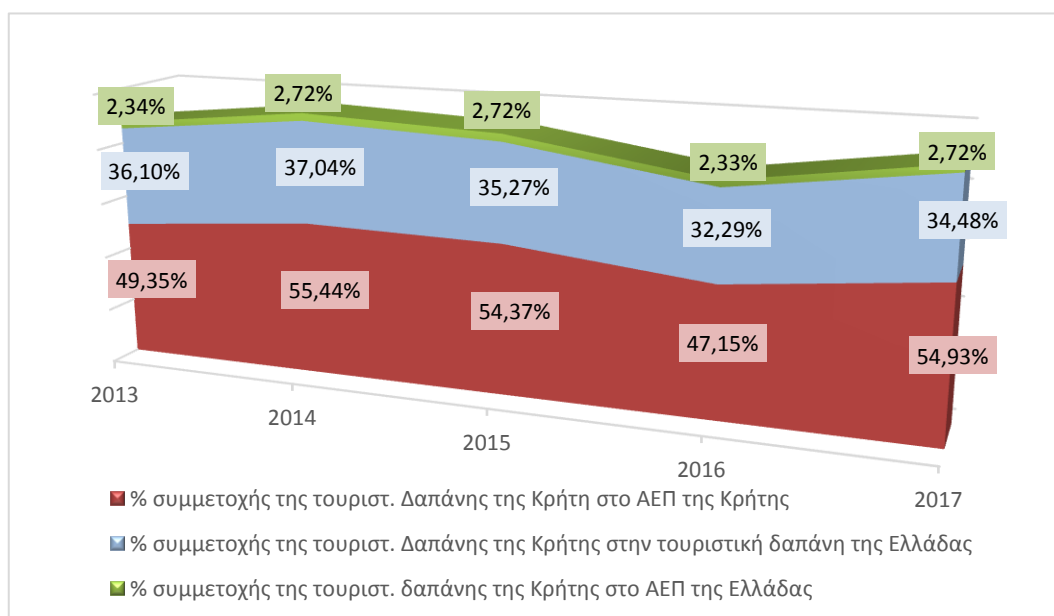
⁹ Τα έσοδα που αφορούν την αμεση τουριστική δαπάνη δεν περιλαμβάνουν το μέρος της δαπάνης του τουρίστα που παρέμεινε πρωτογενός στο εξωτερικό, αλλά περιλαμβάνουν μόνο το μέρος της δαπάνης του τουρίστα που καταναλώθηκε στην Ελλάδα (π.χ έσοδα ξενοδοχείου ή την δαπάνη του τουρίστα στα καταστήματα)

Διάγραμμα 36. Απεικόνιση δεδομένων ΑΕΠ Κρήτης , ΑΕΠ Ελλάδας και Τουριστικής δαπάνης στην Κρήτη και Συνολικά στην Ελλάδα

Πίνακας 28. Ποσοστό συμμετοχής τουριστικής δαπάνης στο ΑΕΠ της Κρήτης και στο ΑΕΠ τη Ελλάδας ανά έτος

	2013	2014	2015	2016	2017	Μ.Ο
% συμμετοχής της τουριστ. δαπάνης της Κρήτη στο ΑΕΠ της Κρήτης ¹⁰	49,35%	55,44%	54,37%	47,15%	54,93%	52,25%
% συμμετοχής της τουριστ. Δαπάνης της Κρήτης στην τουριστική δαπάνη της Ελλάδας ¹¹	36,10%	37,04%	35,27%	32,29%	34,48%	35,03%
% συμμετοχής της τουριστ. δαπάνης της Κρήτης στο ΑΕΠ της Ελλάδας ¹²	2,34%	2,72%	2,72%	2,33%	2,72%	2,56%
% Συμμετοχής τουριστ. Δαπάνης Ελλάδας στο ΑΕΠ της Ελλάδας	6,48%	7,35%	7,72%	7,22%	7,88%	7,33%

¹⁰ Από πίνακα «Τουρ. Δαπάνης και ΑΕΠ Κρήτης και Ελλάδας» συγκρίνεται η γραμμή 1 και 3

¹¹ Από πίνακα «Τουρ. Δαπάνης και ΑΕΠ Κρήτης και Ελλάδας» συγκρίνεται η γραμμή 3 και 4

¹² Από πίνακα «Τουρ. Δαπάνης και ΑΕΠ Κρήτης και Ελλάδας» συγκρίνεται η γραμμή 2 και 3

Με βάση τα στοιχεία που παρατίθενται παραπάνω στους πίνακες επιβεβαιώνεται ότι κλάδος του τουρισμού είναι ο μεγαλύτερος εργοδότης της χώρας μας. Όμως, επειδή τα στοιχεία που απεικονίζονται είναι προσωρινά τα αποτελέσματα είναι ενδεικτικά.

Αρχικά, αναλύεται η τουριστική δαπάνη του εισερχόμενου τουρισμού σε σύγκριση με το συνολικό ΑΕΠ της Κρήτης όπου φαίνεται η αξιόλογη συμβολή των εσόδων του τουρισμού στο σύνολο του ΑΕΠ της Κρήτης. Κατά κύριο λόγο το νησί «αναπνέει» από τον τουρισμό καθώς όπως προκύπτει και από τα στοιχεία κατά μέσο όρο για τα έτη 2013-2017 πάνω από τα μισά έσοδα συνολικά στο νησί προέρχονται από τον τουρισμό με ποσοστό 52,25%. Οι τουριστικές δαπάνες στην Κρήτη κυμαίνονται από 8,732 σε εκ.€ (έτος 2016) μέχρι 8,917 εκ€ (έτος 2017). Το σύνολο του ΑΕΠ της Κρήτης καταγράφεται από 176,488 εκ.€ (2016) μέχρι 180,654 εκ.€ (2013). Η χρονιά με το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής των τουριστικών εσόδων στο ΑΕΠ της Κρήτης ήταν το 2017 με 54,93% όπου καταγράφηκε και η μεγαλύτερη δαπάνη εισερχόμενου τουρισμού.

Στην συνέχεια, εξετάζονται πόσο συμβάλουν τα έσοδα της άμεσης τουριστικής δαπάνης της Κρήτης στην οικονομία της Ελλάδας από την τουριστική δαπάνη συνολικά. Όπως προκύπτει, κατά μέσο όρο για την εξεταζόμενη πενταετία η άμεση τουριστική δαπάνη ολόκληρης της χώρας κυμαίνεται από 11,707 εκ.€ (2013) – 14,203 εκ. € (2017). Στα νούμερα αυτά συμβάλει σημαντικά η Κρήτη καθώς συμμετέχει κατά 35,05% στην δημιουργία της άμεσης τουριστικής δαπάνης πανελλαδικά. Το 2014 σημειώνεται το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής του νησιού με 37,04% όπου από τα 13,142 εκ. Ευρώ που καταγράφηκαν, τα 4,868 εκ. Ευρώ προέρχονται από την Κρήτη. Ακόμη, διακρίνεται ότι η συμμετοχή αυτή δεν έχει μεγάλη μεταβολή από έτος σε έτος και τείνει να υπάρχει μία σταθερότητα στα ποσά που συμβάλει.

Στο συνολικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της Ελλάδας, η άμεση τουριστική δαπάνη της Κρήτης αφορά το 2,56% κατά μέσο όρο για το 2013 – 2017. Πιο συγκεκριμένα, η άμεση συνεισφορά των εσόδων του τουρισμού της Κρήτης στο συνολικό ΑΕΠ της Ελλάδας ανέρχεται για το 2013 στο 2,34%, το 2014 στο 2,72%, το 2015 σε 2,72%, και για το 2016, 2017 σε 2,33% και 2,72% αντίστοιχα.

Συμπερασματικά, ο τουρισμός για την Κρήτη συνεισφέρει σε σημαντικά επίπεδα στο συνολικό Εγχώριο προϊόν για ολόκληρο το νησί με αποτέλεσμα να αποδεικνύεται ο δυναμισμός και η σημαντική επιρροή που έχει στην οικονομία. Παράλληλα συμβάλει και στα γενικά σύνολα των εσόδων ολόκληρης της χώρας.

Ο τουρισμός προσφέρει στην Ελλάδα κατά μέσο όρο το 7,33% επί των συνολικών εσόδων και πιο συγκεκριμένα για την περίοδο 2013 έως 2017 τα έσοδα της τουριστικής δαπάνης για την Ελλάδα ανήλθαν από 11,707 εκ € έως 14,203 εκ € .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο - ΘΕΣΕΙΣ ΦΟΡΕΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

4.1 ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

Ο τουρισμός στην Κρήτη για το έτος 2019 ξεκίνησε με έντονη πτώση καθώς και με μη πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων, γεγονός που προκάλεσε έντονο προβληματισμό και ερωτηματικά στους επιχειρηματίες του τουρισμού.

Στον παραπάνω προβληματισμό για την μείωση του τουρισμού κλήθηκαν να απαντήσουν οι τουριστικοί φορείς της Κρήτης με τις απόψεις να ποικίλουν.

Ειδικότερα ο πρόεδρος της ένωσης ξενοδόχων Ηρακλείου δήλωσε ως αιτία για την μη πληρότητα των ξενοδοχειακών μονάδων την ραγδαία αύξηση των κλινών τα τελευταία δυο έτη όπου προστέθηκαν 8.000 νέα δωμάτια ενώ συνολικά προστέθηκαν 20.000 νέες κλίνες. Παράλληλα τόνισε ως ένα ακόμη λόγο της πτωτικής πορείας, την αύξηση των τιμών των ξενοδοχειακών καταλυμάτων τα τελευταία έτη και ειδικότερα σε σύγκριση με την ανταγωνίστρια χώρα Τουρκία.

Ο πρόεδρος ξενοδόχων Χανίων τόνισε ως λόγο της μείωσης της τουριστικής κίνησης, το άνοιγμα όλων των ανταγωνιστικών τουριστικών προορισμών για το έτος 2019 ενώ ένας ακόμη παράγοντας ήταν οι ιδιαίτερα καλές καιρικές συνθήκες που επικράτησαν στην Ευρώπη και αποτέλεσαν μειονέκτημα για τα ταξίδια. (rethemnos news,2019)

Πιο αναλυτικά για την μη πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων ο πρόεδρος του συλλόγου ξενοδόχων του νομού Ηρακλείου ανέφερε ότι βασική αιτία στις υψηλές τιμές των καταλυμάτων και συνεπώς στη μείωση της ζήτησης αποτελεί η υπερφορολόγηση. Ειδικότερα αναφέρθηκε στο γιγαντιαίο μέγεθος του φόρου προστιθέμενης αξίας συγκριτικά με ξενοδοχεία άλλων χωρών ενώ ακόμη πρόσθεσε ότι η φορολογία γενικότερα είναι μη βιώσιμη. Ακόμη συμπλήρωσε ότι αυτή είναι και η κύρια αιτία όπου η Ελλάδα δεν είναι ανταγωνιστική ως προς τις άλλες χώρες του εξωτερικού. Ωστόσο δηλώνει ότι οι τιμές αλλά και η ποιότητα ως προς τις παροχές και τις υπηρεσίες των ξενοδοχείων στο Ηράκλειο διατηρούνται σε καλά επίπεδα αλλά η στήριξη από το κράτος είναι αναγκαία.

Παράλληλα ένας ακόμη παράγοντας που επηρέασε την φετινή πτώση των κρατήσεων αποτέλεσε η πλατφόρμα βραχυχρόνιων μισθώσεων Airbnb αφού όπως παρατηρήθηκε οι αφίξεις στα ελληνικά αεροδρόμια κατά τους πρώτους μήνες της

τουριστικής σεζόν παρουσίασαν αύξηση. Σχετικά με αυτό το γεγονός ο πρόεδρος του συλλόγου ξενοδόχων Ηρακλείου δήλωσε ότι η πλατφόρμα Airbnb έχει επιδράσει στην μείωση της πληρότητας των ξενοδοχείων, όμως το βασικό ζητούμενο των ξενοδόχων όπως τονίζει είναι να υπάρχει κοινή φορολογική πολιτική τόσο στα ξενοδοχειακά καταλύματα όσο και στα καταλύματα Airbnb. (Κοσμαδάκης, nea kriti, 2019)

Σε συνέντευξη στο περιοδικό ΧΡΗΜΑ & ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ο πρόεδρος της ένωσης ξενοδόχων Ηρακλείου συμπληρώνει ότι οι πρώτες εκτιμήσεις είναι αρνητικές όσον αφορά την τουριστική περίοδο του 2019 στην Κρήτη αλλά και γενικότερα στην Ελλάδα. Πιθανολογείται ότι στον τελικό απολογισμό της τουριστικής σεζόν που πέρασε, η μείωση θα υπολογιστεί περίπου στο 5%-6% ενώ για τις ξενοδοχειακές μονάδες η μείωση των εσόδων αναμένεται να είναι μεγαλύτερη κατά 12%-15%.

Σχετικά με την πληρότητα των ξενοδοχειακών μονάδων πέραν των παραπάνω απόψεων και αιτιών, ο πρόεδρος της ένωσης ξενοδόχων Ηρακλείου τόνισε ότι οι χώρες που επηρεάζουν περισσότερο τις επιδόσεις του τουρισμού στην Ελλάδα όπως η Αυστραλία, οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και ο Καναδάς λόγω του ότι πραγματοποιούν περισσότερα έξοδα καθώς και περισσότερες διανυκτερεύσεις, είναι αντίστοιχα εκείνες οι χώρες όπου οι αφίξεις τους κυμαίνονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Όσον αφορά τις Ευρωπαϊκές χώρες αναφέρει ότι οι περισσότερες αφίξεις καταγράφονται από Γερμανούς και Βρετανούς τουρίστες ενώ οι τουρίστες που ξοδεύουν περισσότερα χρήματα ανά διανυκτέρευση αλλά μικρότερη διάρκεια παραμονής σε σχέση με τους Γερμανούς είναι οι Γάλλοι, οι Ελβετοί και οι Βρετανοί. Αναφέρει επίσης ότι σύμφωνα με τα πρώτα στοιχεία από το αεροδρόμιο του Ηρακλείου «Νίκος Καζαντζάκης», οι αφίξεις των Γερμανών τουριστών για το 2019 παρουσιάζουν αύξηση 2% σε επίπεδο Ηράκλειου ενώ οι αφίξεις Βρετανών τουριστών παρουσίασαν μικρή πτώση.

Παράλληλα εκτιμά ότι ο τουρισμός για το 2020 θα κυμανθεί στα ίδια περίπου επίπεδα με το 2019 όσον αφορά την πορεία των ξενοδοχειακών καταλυμάτων και γενικότερα τα έσοδα.

Τέλος τονίζει ότι υπάρχουν προοπτικές προκειμένου να ενισχυθεί ο τουρισμός και να ξεπεραστεί το πρόβλημα της υψηλής εποχικότητας καθώς το τουριστικό προϊόν της Ελλάδας είναι πλούσιο και συνδυάζει κομμάτια του παρελθόντος όπως, η ιστορία και ο πολιτισμός, ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον αλλά και ένα ευνοϊκό κλίμα που αποτελεί προτέρημα για πολλές δραστηριότητες. Για την πραγματοποίηση ενός διαφορετικού τουριστικού μοντέλου που θα προσελκύει τουρίστες διαφορετικών ηλικιών όλο το χρόνο επισημαίνει ότι απαιτείται η δημιουργία εξειδικευμένων υποδομών που είναι απαραίτητες για εναλλακτικές μορφές τουρισμού όπως ο αθλητικός τουρισμός, ο αγροτουρισμός, ο συνεδριακός τουρισμός κ.α. (money-tourism,2019)

4.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

Μέσα από ένα κείμενο προτάσεων οι πρόεδροι των ενώσεων ξενοδόχων Χανίων, Ηρακλείου, Ρεθύμνου, Λασιθίου, Ιεράπετρας και Σητείας, αναφέρονται στις προτεραιότητες αλλά και στις θεμελιώδεις αλλαγές που απαιτούνται για το μέλλον του τουρισμού στην Κρήτη.

Αναλυτικότερα οι πρόεδροι των συνδέσμων αναφέρονται στο θέμα του αιγιαλού και πιο συγκεκριμένα στην ανάγκη για επανεξέταση του νόμου προκειμένου να υπάρχει η δυνατότητα νομιμοποίησης υφιστάμενων αυθαίρετων κατασκευών καθώς και την δημιουργία νέας απόφασης σε διαβούλευση με τουριστικούς φορείς έτσι ώστε να γίνει φιλικότερη σε τουριστικές επιχειρήσεις. Επίσης προτείνεται η δυνατότητα άμεσης πώλησης στις ξενοδοχειακές μονάδες των τμημάτων του παλιού αιγιαλού που βρίσκεται μπροστά στα αντίστοιχα ξενοδοχεία καθώς και η βελτιστοποίηση των κριτηρίων σχετικά με την κατηγοριοποίηση των ξενοδοχείων.

Σχετικά με τις βραχυχρόνιες μισθώσεις οι πρόεδροι των συνδέσμων αναφέρουν ότι είναι ανάγκη να επιβληθούν φορολογικά και λοιπά βάρη ανάλογα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων, χρονικοί περιορισμοί ως προς την διάθεση των ακινήτων αλλά και τήρηση των απαιτούμενων προδιαγραφών ασφάλειας και υγιεινής. Επίσης όσον αφορά την νομοθεσία προτείνεται η αντιμετώπιση των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων

ως βιομηχανικώς επιχειρήσεων και επιπρόσθετα την εφαρμογή της νομοθεσίας για την άγρα πελατών.

Όσον αφορά τις χρηματοδοτήσεις οι πρόεδροι των ενώσεων αναφέρουν ότι τα προγράμματα ΕΣΠΑ δεν είναι φιλικά με τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις και τονίζεται η αναγκαιότητα για περισσότερη διαβούλευση με τον τουριστικό κλάδο κατά την προγραμματική περίοδο. Ακόμη ζητούν την ύπαρξη παράτασης ολοκλήρωσης σε επενδύσεις που έχουν υπαχθεί σε προηγούμενους αναπτυξιακούς νόμους.

Επιπροσθέτως συμπληρώνεται η αναπροσαρμογή του φορολογικού πλαισίου όπως του φόρο προστιθέμενης αξίας και του τέλους διαμονής σύμφωνα με τις ανταγωνιστριές τουριστικές χώρες καθώς και η ύπαρξη ανταποδοτικότητας. Ως προς το τέλος διαμονής ζητούν να εισπράττεται από τον εκάστοτε δήμο ενώ η διαχείριση των χρημάτων να γίνεται από την επιτροπή τουρισμού του δήμου. Ακόμη ζητούν την εξομάλυνση των προστίμων μέσω της μείωσης των γιγαντιαίων προστίμων για μικροπαραβάσεις που δεν γίνονται λόγω δόλου αλλά λόγω έλλειψης χρόνου όπως την μη έγκαιρη δήλωση αλλαγής ωραρίου ή ρεπό κτλ.

Ταυτόχρονα στο κομμάτι της ασφάλειας αναφέρεται η ανάγκη για καλύτερη και εντονότερη αστυνόμευση των τουριστικών περιοχών αλλά και η επαναδραστηριοποίηση της τουριστικής αστυνομίας έτσι ώστε να αυξηθεί το κλίμα ασφάλειας και προστασίας των τουριστών. Ολοκληρώνοντας οι πρόεδροι των ενώσεων ξενοδόχων καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι τα τελευταία χρόνια το κράτος έχει παρουσιάσει πλήρη αμέλεια όσον αφορά τον τουρισμό στην Κρήτη. (etravel news,2019)

Ομοίως η Ομοσπονδία Ιδιοκτητών Τουριστικών Καταλυμάτων “ΑΠΤΕΡΑ” του νομού Χανίων σε μια ανοιχτή επιστολή επισημαίνει τα προβλήματα που παρουσιάζονται στο νομό Χανίων και παραθέτει προτάσεις σχετικά με την επίλυση τους προκειμένου να δημιουργηθεί ένα φιλικότερο περιβάλλον τόσο για τους τουρίστες όσο και για τους κατοίκους της πόλης.

Ειδικότερα αναφέρουν το σημαντικό μέγεθος του κινδύνου που παρουσιάζεται στις περιοχές Κλαδισό μέχρι και την Αγία Μαρίνα με την πλήρη έλλειψη πεζοδρομίων και

την μεγάλη ταχύτητα των διερχόμενων οχημάτων να θέτει σε κίνδυνο τους τουρίστες σε μια περιοχή που συσσωρεύει πλήθος ξενοδοχειακών μονάδων. Ακόμη τονίζουν την ανάγκη για αλλαγή του χαρακτήρισμό της παλαιάς εθνικής οδού σε τουριστική οδού μεγάλου φόρτου. Παράλληλα συμπληρώνουν η διαχείριση της οδού να παρέλθει στον δήμο καθώς και να πραγματοποιηθούν όσο το δυνατόν συντομότερο ενέργειες αναβάθμισης της περιοχής όπως διεύρυνση των πεζοδρομίων, δενδροφυτεύσεις καθώς και σχηματισμός ποδηλατοδρόμου για μια πιο εύρυθμη και ασφαλή περιοχή.

Συνεχίζοντας αναφέρονται στο χρόνιο πρόβλημα της διαχείρισης των σκουπιδιών από την διαδημοτική επιχείρηση διαχείρισης στερεών αποβλήτων (ΔΕΔΙΣΑ) μέσω των χώρων υγειονομικής ταφής απορριμμάτων (ΧΥΤΑ). Ιδιαίτερα υπογραμμίζουν την σπουδαιότητα του εκσυγχρονισμού δηλώνοντας ενδεικτικά προτάσεις και λύσεις από μέρη του εξωτερικού όπως η Σκανδιναβία που όπως αναφέρουν, επιτυγχάνουν την ενεργειακή εκμετάλλευση των σκουπιδιών μέσω εξειδικευμένων εργοστασίων που μετατρέπουν τα σκουπίδια σε ηλεκτρική ενέργεια.

Ζητάτε ακόμη η ολοκληρωτική καταγραφή της δημοτικής περιουσίας καθώς και η εκμετάλλευση της τόσο από ιδιώτες όσο και από τον δημόσιο τομέα προκειμένου να υπάρξει αύξηση των εσόδων του δήμου και της πολιτείας. Ακόμη προτείνεται να υφίσταται ένα φιλικότερο περιβάλλον ως προς τις επενδύσεις ιδιωτών και ειδικότερα σε επενδύσεις γηπέδων γκολφ τα οποία θα μπορούσαν να ενισχύσουν σε μεγάλο βαθμό την τουριστική οικονομία καθώς και μέσω ενός πιο «πράσινου» χαρακτήρα να προβάλλουν τα φυσικά τοπία του νομού. Συμπληρωματικά για την καλύτερη εξοικονόμηση ενέργειας της πόλης προτείνεται η αναβάθμιση του δημοτικού φωτισμού με αλλαγή των υφιστάμενων λαμπτήρων σε led και παροχή ρεύματος μέσω φωτοβολταϊκών.

Σχετικά με το κυκλοφοριακό πρόβλημα που παρουσιάζεται έντονα στην πόλη των Χανίων προτείνουν την αναδιάρθρωση του ήδη υπάρχοντος οδικού δικτύου με νέες πεζοδρομήσεις και μετατροπή δρόμων σε μονής κατεύθυνσης σε συνδυασμό με ένα δίκτυο ποδηλατοδρόμων προκειμένου να επιτευχθεί η αποσυμφόρηση και η λειτουργικότητα των δρόμων ιδίως τους καλοκαιρινούς μήνες. Παράλληλα υπογραμμίζουν ότι με σημαντικές επεμβάσεις και αλλαγές στον πολεοδομικό ιστό και στο κυκλοφοριακό δίκτυο στο κέντρο των Χανίων, θα αναβαθμιστεί η ποιότητα ζωής

των κατοίκων και η εμφάνιση της πόλης ως τουριστικός προορισμός με αποτέλεσμα την αύξηση των εσόδων των εμπορικών καταστημάτων.

Απευθυνόμενοι στο δήμο ζητούν μια αξιόπιστη τουριστική πολιτική που θα περιλαμβάνει ένα σύνολο επεμβάσεων και κινήσεων με σαφή στοχοθεσία και σωστή εκμετάλλευση των παραγωγικών φορέων των Χανίων. Συγκεκριμένα προτείνουν ως ενδεικτικό στόχο την δημιουργία τουρισμού city break κατά τους χειμερινούς μήνες και ειδικότερα από τον Νοέμβρη μέχρι και τον Μάρτη. Τέλος καταλήγουν στην ανάγκη που υπάρχει από τους τουριστικούς φορείς για ανταποδοτικότητα στην φορολόγηση καθώς και για τη δημιουργία σπουδαίων έργων μέσω της τοπικής αυτοδιοίκησης. (cretalive,2018)

Πέρα των παραπάνω προτάσεων ένα σημαντικό γεγονός που πραγματοποιήθηκε στο τέλος της τουριστικής σεζόν για το 2019 ήταν η χρεοκοπία της βρετανικής εταιρείας παροχής ταξιδιωτικών υπηρεσιών «Thomas Cook Group» όπου επέφερε σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις σε ολόκληρη την τουριστική αγορά της Ελλάδας και ιδιαίτερα της Κρήτης καθώς η εταιρία διαχειριζόταν ξενοδοχεία, τουριστικά θέρετρα, αεροπορικές εταιρίες αλλά και κρουαζιερόπλοια.

Με αφορμή το παραπάνω γεγονός οι φορείς του τουρισμού της Κρήτης όπως οι εκπρόσωποι των ξενοδόχων, των τουριστικών πρακτόρων και των τουριστικών καταλυμάτων δήλωσαν στη σύσκεψη που καλέστηκε από το τμήμα τουρισμού του Επιμελητηρίου Ηρακλείου, προτάσεις και μέτρα στήριξης με σκοπό την μείωση της ζημιάς που προκλήθηκε και την ενίσχυση της τουριστικής οικονομίας του νησιού.

Ο πρόεδρος της ένωσης ξενοδόχων Ηρακλείου επισήμανε την ανάγκη για ουσιαστικές λύσεις από μεριάς του κράτους λόγω του μεγάλου αντίκτυπου που είχε η πτώχευση της εταιρίας στην τουριστική οικονομία της Κρήτης. Ακόμη, τόνισε την σημασία της αλληλεγγύης από τους υπόλοιπους φορείς του νησιού καθώς ο μεγαλύτερος στόχος είναι να υπάρξει στήριξη στους ξενοδόχους προκειμένου να ανταπεξέλθουν στα ανεξόφλητα χρέη που δημιουργήθηκαν, και να καταφέρουν οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις να λειτουργήσουν και την επόμενη τουριστική περίοδο.

Αναλυτικότερα οι προτάσεις που κατατέθηκαν προς την κυβέρνηση με σκοπό την ομαλή λειτουργία της τουριστικής αγοράς της Κρήτης είναι αρχικά, η καταγραφή των

ξενοδοχειακών μονάδων που υπέστησαν οικονομική ζημιά από την πτώχευση της εταιρίας, και η λεπτομερής καταμέτρηση του μεγέθους. Ακόμη όσον αφορά τον ανείσπρακτο φόρο προστιθέμενης αξίας προτείνουν είτε να ρυθμιστεί είτε να υπάρξει ο συμψηφισμός του στα επόμενα έτη, ενώ ακόμη ζητούν την άμεση διαδικασία ένταξης στον ΟΑΕΔ των εργαζομένων όπου λόγω της πτώχευσης οι ξενοδοχειακές μονάδες θα αναγκαστούν να παύσουν την λειτουργία τους νωρίτερα.

Συμπληρώνουν ακόμη την αναγκαία μείωση των δημοτικών φόρων καθώς και την παράταση αποπληρωμής τραπεζικών οφειλών. Τέλος προσθέτουν την ανάγκη για αύξηση της ρευστότητας των ξενοδοχειακών μονάδων που έχουν πληγεί καθώς και να αξιοποιηθούν το συντομότερο δυνατόν ευρωπαϊκά προγράμματα με σκοπό την σταθεροποίηση της τουριστικής αγοράς για τα επόμενα έτη. Ακόμα συζητήθηκε η ανάγκη σχηματισμού ενός συστήματος αποζημίωσης των επενδυτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο προκειμένου να υπάρχει άμεση πρόβλεψη και διαχείριση μελλοντικών κρίσεων εξειδικευμένα στον τουριστικό τομέα. (insider,2019)

Παράλληλα μερίδα ξενοδόχων της Κρήτης που ζημιώθηκαν από την χρεοκοπία της εταιρίας Thomas Cook, πραγματοποίησαν συνάντηση με γερμανική νομική εταιρία προκειμένου να αξιολογήσουν την κατάσταση και να κινηθούν δικαστικά. (thetoc,2019)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στόχος της παρούσας εργασίας ήταν η κατανόηση και η αναγνώριση της σπουδαιότητας του τουρισμού στην οικονομία της Κρήτης αλλά και ευρύτερα της χώρας. Βάση της ανάλυσης που πραγματοποιήσαμε και σύμφωνα με τα δεδομένα που εμφανίζονται στα παραπάνω κεφάλαια μπορούμε να καταλήξουμε στα παρακάτω συμπεράσματα.

Αρχικά, τα κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα της Κρήτης για την περίοδο 2013-2017 παρουσιάζουν θετική συνολική μεταβολή με ποσοστό 4,19% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των μη κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων παρουσιάζει μια σημαντικά μεγαλύτερη αύξηση με ποσοστό 67,55%. Πιο συγκεκριμένα στην ανά νομό ανάλυση για την περίοδο 2013-2017 προκύπτει ότι και οι τέσσερις νομοί της Κρήτης παρουσιάζουν σημαντικά μεγαλύτερη αύξηση της συνολικής μεταβολής των μη κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων σε σχέση με τα κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα. Στην κατακόρυφη αύξηση των μη κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων σημαντικό ρόλο έπαιξε το διαδίκτυο και η δυνατότητα της άμεσης ενοικίασης των κατοικιών μέσω των πλατφορμών βραχυχρόνιων μισθώσεων.

Όσον αφορά την πληρότητα των ξενοδοχειακών μονάδων τα στοιχεία αντλήθηκαν από τις κλίνες που έχουν δηλωθεί από τα κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα. Συνολικά για την Κρήτη η πληρότητα παρουσιάζει αυξητική πορεία για τα πέντε έτη όπου από 60,60% το 2013 έφτασε το 66,80% το 2017. Παράλληλα είναι σημαντικό να τονιστεί ότι το 2017 παρότι ο αριθμός των κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων ξεπέρασε κάθε άλλη χρονιά της πενταετίας, η πληρότητα κινήθηκε αντίστοιχα θετικά σημειώνοντας την μεγαλύτερη τιμή της πενταετίας για όλους του νομούς της Κρήτης.

Αναλύοντας τις λοιπές τουριστικές επιχειρήσεις για το σύνολο της Κρήτης προκύπτει ότι για την περίοδο 2013-2017 τα τουριστικά γραφεία παρουσίασαν αυξητική τάση με ποσοστό 67,55% καθώς αντίστοιχη αυξητική τάση παρουσίασαν και οι επιχειρήσεις εκμίσθωσης ΙΧ αυτοκινήτων και ΤΕΟΜ με ποσοστό 49,29%.

Από την ανάλυση των στοιχείων της απασχόλησης στον τουρισμό προκύπτει το συμπέρασμα ότι ο τουρισμός συμβάλει σημαντικά στην δημιουργία θέσεων εργασίας. Πιο συγκεκριμένα ο αριθμός των απασχολούμενων που εργάζονται σε θέσεις που έχουν άμεση σχέση με τον τουρισμό στην Κρήτη για την χρονική περίοδο 2013 – 2017

παρουσιάζει σε βάθος χρόνου μία αύξηση και αυτό μας δείχνει την θετική επιρροή του τουρισμού στο νησί.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο αριθμός απασχολούμενων στον τουρισμό όπου ενώ το 2013 έφταναν μόλις τους 27.600 το 2017 καταγράφονται 35.100 με αποτέλεσμα η συνολική μεταβολή να σχηματίζεται θετική με ποσοστό 27,17%.

Όσον αφορά την δυναμική της Κρήτης συγκριτικά με την Ελλάδα στο σύνολο των απασχολούμενων στον τουριστικό κλάδο το 10,43% κατά μέσο όρο των εργαζόμενων στο τουρισμό προέρχεται από θέσεις εργασίας στην Κρήτη.

Οι αφίξεις στα αεροδρόμια συνολικά για την Κρήτη παρουσιάζουν μια ανοδική πορεία για την περίοδο 2013-2017 σημειώνοντας θετική συνολική μεταβολή με ποσοστό 27,31%. Όπως φαίνεται παρά την έλλειψη κατάλληλων υποδομών και εγκαταστάσεων οι αφίξεις τουριστών παρουσιάζουν αύξηση σε όλους τους νομούς της Κρήτης, ενώ χαρακτηριστικό αποτελεί το παράδειγμα της Σητείας όπου αμέσως μετά τις εργασίες ολοκλήρωσης των υποδομών του αεροδρομίου οι αφίξεις αυξήθηκαν κατακόρυφα κατά 874,43%.

Οι αφίξεις επιβατών κρουαζιέρας στην Κρήτη παρουσίασαν έντονες μεταβολές στην διάρκεια των ετών 2013-2017 καθώς επηρεάστηκαν άμεσα από πολλούς παράγοντες όπως της πολιτικής αστάθειας αλλά και των γεωπολιτικών εξελίξεων στην Ανατολική Μεσόγειο. Αποτέλεσμα των παραπάνω ήταν η σημαντική μείωση των αφίξεων των επιβατών κρουαζιέρας στην Κρήτη με την συνολική μεταβολή της πενταετίας να υπολογίζεται στο -22,61%.

Στο συνολικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της Ελλάδας σύμφωνα με το εξεταζόμενο διάστημα 2013 – 2017 , προκύπτει ότι η συμμετοχή της άμεση τουριστικής δαπάνης κατά μέσο όρο είναι 7,33%. Εξετάζοντας τα στοιχεία για την Κρήτη προκύπτει ότι εξαρτάται σημαντικά από τον τουρισμό καθώς υπολογίζεται ότι το 52,25% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος του νησιού προέρχεται από την άμεση τουριστική δαπάνη.

Από την ανάλυση τέλος των θέσεων των τουριστικών φορέων της Κρήτης προκύπτει ότι ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που πλήττει τον τουρισμό στην Κρήτη αλλά και στην Ελλάδα είναι η υπερφορολόγηση του κλάδου καθώς και η έλλειψη κρατικής

στήριξης με αποτέλεσμα οι τιμές να είναι υψηλές σε σχέση με τις ανταγωνίστριες χώρες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΑΓΟΣ (2018) «ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ» ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ, ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΔΟΣΗ, ΑΘΗΝΑ

ΘΕΟΧΑΡΗ - ΔΕΤΟΡΑΚΗ (1990) «Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ» , ΕΚΔΟΣΕΙΣ: ΤΥΠΟΚΡΕΤΑ ΒΙΠΕ, ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΚΟΚΚΩΣΗΣ , ΤΣΑΡΤΑΣ (2001) «ΒΙΩΣΙΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ» – ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ, ΑΘΗΝΑ

ΛΟΥΚΗΣ Α. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ (2007) , «ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ» , ΕΚΔΟΣΕΙΣ: ΜΙΧΑΛΗΣ ΤΟΥΜΠΗΣ Α.Ε, ΚΟΡΩΠΙ, ΑΤΤΙΚΗ

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

CRETA LIVE (20/12/18) «ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΧΑΝΙΑ ΑΠΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ» , ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 29/11/2019, ΣΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ https://www.cretalive.gr/crete/protaseis-gia-ta-kania-epicheirhmaties-toy-toyris moy?fbclid=IwAR2SdltiF6esbgpNwXO2TBvlrCiPPxdQU2SkaqfK-nv7IKsMmn_T_sRhMgM

CRETA LIVE 20/12/2018 “ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΧΑΝΙΑ ΑΠΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ” ΗΜΕΡ. ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ: 25/10/2019 https://www.cretalive.gr/crete/protaseis-gia-ta-kania-epicheirhmaties-toy-toyris moy?fbclid=IwAR2CTMj_Cd49mhBfB5sD0Ggr2OHkMQh6rLDM_NYT58hDanKSrz_mKEI5VubA

CRETA POST (ΙΟΥΛΙΟΣ 2018) , «ΚΡΗΤΗ: ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΡΥΠΑΝΣΗ ΣΤΟΝ ΚΑΡΤΕΡΟ - ΑΠΑΓΟΡΕΥΤΗΚΕ Η ΚΟΛΥΜΒΗΣΗ» ΗΜ/ΝΙΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 12/09/2019 ΣΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: <https://www.protothema.gr/greece/article/808840/kriti-thalassia-rupansi-ston-kartero-apagoreutike-i-kolumvisi/>

ETRAVELNEWS (23/09/2019) , «ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ» , ΗΜΕΡΟΜ. ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 29/11/2019, ΣΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ <https://etravelnews.gr/protaseis-xenodohon-kritis-gia-mellon-tourismou/?fbclid=IwAR1ltnFQba9h672Dh40QcLm2ymybzzTb66XwS3IEc5HgiP9NjsvHMOC8Jul>

EUROMONITOR INTERNATIONAL 2017 «TOP 100 CITY DESTINATIONS RANKING WTM LONDON 2017 EDITION» ΗΜΕΡ. ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ: 10/07/2019 https://blueswandaily.com/wp-content/uploads/2017/11/Euromonitor-International_WTM-London-2017_Top-100-City-Destinations.pdf

INSIDER (04/01/2018) «ΜΕΙΩΜΕΝΗ Η ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟ 2017» ΗΜΕΡΟΜ.ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 20/11/2019, ΣΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: <https://www.insider.gr/epiheiriseis/toyrismos/71724/meiomeni-i-kroyaziera-stin-ellada-2017>

INSIDER (28/09/2019) , «ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΓΙΑ THOMAS COOK: Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΑΕΙ ΠΙΣΩ» , ΗΜΕΡΟΜ. ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 29/11/2019, ΣΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ <https://www.insider.gr/epiheiriseis/toyrismos/122416/epimelitirio-irakleioy-gia-thomas-cook-o-toyrismos-den-prepei-na-paei?fbclid=IwAR2HWP7urNmlnMCRkwhktspmrSnlyr7TY6luHAiSIF2sOsaelNrIE8niNPw>

INSIDER 08/09/2019 “ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΓΙΑ THOMAS COOK: Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΑΕΙ ΠΙΣΩ” ΗΜΕΡ.ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 25/10/19 <https://www.insider.gr/epiheiriseis/toyrismos/122416/epimelitirio-irakleioy-gia-thomas-cook-o-toyrismos-den-prepei-na-paei>

MONEY TOURISM (08/10/2019) « ΝΙΚΟΣ ΧΑΛΚΙΑΔΑΚΗΣ: «ΠΛΗΓΗ» ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΛΑΔΟ Η ΥΠΕΡΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ» , ΗΜΕΡΟΜ. ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 21/11/2019, ΣΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ https://money-tourism.gr/NIKOS-CHALKIADAKIS-PLIGI-TON-KLADO-H-YPERFOROLOGISI/?fbclid=IwAR0fRL8qS-vPbmH4N0_o85pCPWQFc-f4Fxi-et_ZENszNzoeFBO_QCXaAro

MONEY TOURISM 08/10/2019 “ΝΙΚΟΣ ΧΑΛΚΙΑΔΑΚΗΣ: «ΠΛΗΓΗ» ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΛΑΔΟ Η ΥΠΕΡΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ” ΗΜΕΡ.ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 23/10/2019 <https://money-tourism.gr/nikos-chalkiadakis-pligi-ton-klado-yperforologisi/>

RETHEMNO NEWS (24/07/2019), « ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ : ΠΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΑΙ Η ΦΕΤΙΝΗ ΠΤΩΣΗ;» , ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 28/11/19, ΣΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ https://rethemnosnews.gr/2019/07/%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%BA%CF%81%CE%AE%CF%84%CE%B7-%CF%80%CE%BF%CF%8D-%CE%BF%CF%86%CE%B5%CE%AF%CE%BB%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%B5/?fbclid=IwAR1hIYMaJZ_1ER7IW5hPHz4EnjpCvqfcd2wzAVam1MbXwFe9wXs2apxvHg

THEOTOC (11/10/2019) , «ΟΙ ΞΕΝΟΔΟΧΟΙ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ THOMAS COOK» , ΗΜΕΡ.ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 30/11/2019 , ΣΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ <https://www.thetoc.gr/koinwnia/article/oi-ksenodoxoi-tis-kritis-kata-tis-thomas-cook>

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΑΛΛΕΡΓΗ 02/11/2019 “ΣΤΟΧΟΣ Ο ΔΩΔΕΚΑΜΗΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ” ΗΜΕΡ.ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 25/10/2019 <https://www.goodnet.gr/news-item/stochos-o-dodekaminos-tourismos-kai-i-enischusi-ton-upodomon.html>

ΆΡΗΣ ΪΚΚΟΣ & ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΚΟΥΤΣΟΣ (ΙΑΝ. 2017), «Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟ 2015» ΗΜΕΡ.ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 15/10/2019 http://www.insete.gr/Portals/0/meletes-INSETE/01/2017_Simasia_Tourismou_2015_Revised.pdf

ΆΡΗΣ ΪΚΚΟΣ & ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΚΟΥΤΣΟΣ (ΙΟΥΛΙΟΣ 2015), «Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟ 2014 - ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ» ΗΜΕΡ.ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 15/10/2019 http://www.insete.gr/Portals/0/meletes-INSETE/01/2015_Symvolh_Tourismou_2014.pdf

ΆΡΗΣ ΪΚΚΟΣ & ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΚΟΥΤΣΟΣ (ΜΑΙΟΣ 2019), «Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟ 2017» ΗΜΕΡ.ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 15/10/2019 ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:

http://www.insete.gr/Portals/0/meletes-INSETE/01/2019/2019_SymvolhTourismou-2017_2.pdf

ΑΡΗΣ ΪΚΚΟΣ & ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΚΟΥΤΣΟΣ (ΜΑΡΤΙΟΣ 2018) «Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟ 2016» ΗΜΕΡ.ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 15/10/2019

http://www.insete.gr/Portals/0/meletes-INSETE/01/2018_Symvolh_Tourismou_2016.pdf

ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ 01/09/2019 , «ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ» ΗΜΕΡ. ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 22/06/2019 , ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1

ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ (2019) «ΑΝΗΣΥΧΗΤΙΚΗ ΡΥΠΑΝΣΗ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΛΙΕΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ»

ΗΜ/ΝΙΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 12/08/2019 ΣΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ : <https://www.ert.gr/perifereiakoi-stathmoi/iraklio/anisychitiki-rypansi-stis-paralies-tis-kritis/>

ΛΙΝΑΡΔΑΚΗ ΜΑΡΙΑ (ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2015) «ΜΕ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ 5 ΕΤΩΝ

ΠΡΟΧΩΡΟΥΝ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ» ΗΜΕΡΟΜ. ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 14/10/2019 , ΣΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ <https://www.neakriti.gr/article/eidiseis/1231173/me-kathysterisi-toylaxiston-5-etwn-proxwroyn-ta-dimosia-erga/>

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΚΑΠΕΤΑΝΑΚΗΣ (13/04/2019) “ΣΕ ΦΑΣΗ ΑΝΑΔΙΠΛΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΣΥΝΤΑΞΗΣ

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΡΕΘΥΜΝΟ” ΗΜ. ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ: 23/10/2019 , ΣΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ <https://www.neakriti.gr/article/kriti/rethimno/1541767/se-fasi-anadiplosis-kai-anasudaxis-o-tourismos-sto-rethumno/>

ΜΙΧΑΛΗΣ ΑΤΣΑΛΑΚΗΣ 23/09/2019 «ΚΡΗΤΗ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΩΝ ΓΙΑ ΤΟ

ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΝΗΣΙ » ΗΜΕΡ. ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ : 27/10/2019 ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: <https://cretedoc.gr/kriti-protaseis-ton-xenodochon-gia-to-mellon-toy-toyrismoy-sto-nisi/>

ΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΑΔΑΚΗΣ (23/06/2019) , « ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ: ΜΕΙΩΜΕΝΕΣ ΚΑΤΑ 16% ΟΙ ΠΛΗΡΟΤΗΤΕΣ ΣΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ» ΗΜΕΡΟΜ. ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 03/11/2019 , ΣΤΗΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: https://www.neakriti.gr/article/kriti/1548877/tourismos-stin-kriti-meiomenes-kata-16-oi-plirotites-sta-xenodoheia/?fbclid=IwAR0XcaiCxboxNEPjxDt7Z2V_kr7xgQ6hpoVfr8eqXBslvgeCoHbYd-XoPn0

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΛΥΤΡΑΣ (2014) «Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΟΥ ΠΛΗΓΩΝΕΙ» ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ – ΑΘΗΝΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΣΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:

<https://www.bankofgreece.gr/statistika/ekswterikos-tomeas/isozygio-plhrwmwn/taksidiwtikes-yphresies>

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΛΑΪΝΟΠΟΥΛΟΥ 08/10/2019 “ΝΙΚΟΣ ΧΑΛΚΙΑΔΑΚΗΣ: Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΘΑ ΚΑΛΥΨΕΙ ΤΟ ΚΕΝΟ ΤΟΥ THOMAS COOK ΤΟ 2020- ΜΗΔΑΜΙΝΕΣ ΟΙ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΕΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΩΝ” ΗΜΕΡ.ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 20/10/2019 ΣΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

<https://www.tornosnews.gr/stiles/prosopa/39730-chalkiadakhs.html>

www.aerodromio.com.gr/aerodromio-Sitia.html

<http://www.insete.gr/el-gr/>

<http://www.ypa.gr/>

<http://www.gnto.gov.gr/>

<https://www.statistics.gr/el/statistics/eco>

<https://www.bankofgreece.gr/>

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

BIBLIA

Kaspar C. (1976) “Le tourisme object d’ etude scientifique” Revue du Tourisme, no 4, Berne.

Hunziker, W; Krapf, K (1942). Grundriß Der Allgemeinen Fremdenverkehrslehre . Zurich: Polygr. Verl.